

23ste ACTIVITEITENVERSLAG

| 2016

Cel voor Financiële
Informatieverwerking

ctif cfi

Cel voor Financiële Informatieverwerking

23ste Activiteitenverslag 2016

INHOUDSOPGAVE

I.	VOORWOORD VAN DE VOORZITTER	7
II.	SAMENSTELLING VAN DE CEL	9
III.	KERNCIJFERS 2016	11
IV.	TRENDS OP HET VLAK VAN WITWASSEN EN FINANCIERING VAN TERRORISME	13
1.	Dreigingen.....	13
1.1.	Vastellingen op het gebied van witwassen	13
1.1.1	Georganiseerde misdaadgroepen	13
1.1.2	Netwerken van drughandel	15
1.1.3	Netwerken van mensenhandel en mensensmokkel.....	18
1.1.4.	Financiële criminaliteit	20
1.1.5.	Corruptie	25
1.2	De terreurdreiging en de financiering ervan	26
1.2.1	Het jaar van de aanslagen in Brussel	26
1.2.2	Evolutie in cijfers en trends	26
1.2.3	Vastgestelde financieringsbronnen en mechanismen.....	29
2.	Kwetsbaarheden van bepaalde sectoren	33
2.1.	Bouwsector	33
2.2.	Kunst- en antieksector.....	34
2.3.	Sector van edelstenen en edele metalen	35
2.4.	Horecasector.....	35
2.5.	Kleinhandelsdistributie	36
2.6.	Tweedehandsvoertuigen.....	37
3.	Nieuwe risico's in verband met financiële technologische innovaties (FinTech) ..	38
3.1.	Risico's in verband met virtuele munten	38
3.2.	Risico's in verband met elektronisch geld	41
3.3.	Risico's in verband met crowdfunding	42
V.	BIJLAGE: Statistieken 2016	44

I. VOORWOORD VAN DE VOORZITTER

Sinds de antiterreuracties in Verviers, de aanslagen in Parijs in november 2015 en de aanslagen in Brussel in maart 2016 heeft België te maken met een toegenomen terreurdreiging. De evolutie van IS in Irak en Syrië, samen met de problematiek van de Foreign Terrorist Fighters, die naar de conflictgebieden in handen van IS trokken en terugkeerden, heeft een grote invloed op de evaluatie van de terreurdreiging in ons land en in Europa.

CFI heeft bijzondere aandacht besteed aan terrorisme en financiering van terrorisme en er werd ook een groot deel van de middelen aan besteed. Het aantal dossiers in verband met financiering van terrorisme dat door de CFI werd behandeld en doorgemeld steeg sterk in 2015 en 2016. De dossiers die met financiering van terrorisme verband houden maken 13,48 % van de doorgemelde dossiers in 2016 uit (112 dossiers) in vergelijking met slechts 7,6 % in 2015 (75 dossiers) en 3,3 % in 2014 (37 dossiers).

Zoals onlangs nog door Europol werd benadrukt worden financiële inlichtingen een essentieel onderdeel van strafrechtelijke onderzoeken in verband met georganiseerde misdaad en financiering van terrorisme.

De recente gebeurtenissen in Londen, in Berlijn in december en in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Parijs en in Brussel-Centraal nog niet zolang geleden toonden aan dat de terroristische dreiging steeds meer gefragmenteerd is en dus moeilijker te voorspellen. Er is bijgevolg een grote behoefte aan synergieën tussen de verschillende bevoegde diensten.

Om aan deze behoefte aan synergieën tegemoet te komen heeft de CFI haar samenwerking met het federaal parket en de Belgische (burgerlijke en militaire) inlichtingendiensten versterkt, alsook met haar buitenlandse tegenhangers, onder andere het Franse, Luxemburgse, Nederlandse, Duitse, Britse, Zwitserse en Amerikaanse meldpunt, die met dezelfde uitdagingen op het vlak van veiligheid te maken krijgen.

De Minister van Justitie bestudeert momenteel de haalbaarheid om een *Joint Intelligence Task Force*, een samenwerking met de private sector, op te richten, zoals bijvoorbeeld al in het Verenigd Koninkrijk bestaat.

Ook 2016 werd gekenmerkt door een sterke stijging van het aantal nieuwe dossiers dat door de CFI werd behandeld (+12,38 %), ondanks de lichte daling van het aantal meldingen (-3,5 % in vergelijking met 2015 en -1,8 % in vergelijking met 2014), na de sterke stijging tussen 2012 en 2014 (+ 35%).

Deze stijging van het aantal nieuwe dossiers is het resultaat van bewustwordingscampagnes van beroepsorganisaties, controleoverheden en toezichhoudende overheden van de beroepsgroepen die onderworpen zijn aan het stelsel ter bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme (financiële sector, notarissen, cijferberoepen, advocaten,...).

In dit verband werd eind 2016 een nauwere samenwerking opgestart tussen de CFI en de *Ordre des barreaux francophones et germanophone de Belgique* (OBFGB). Dit duidt op een bewustwording dat de voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme een echte noodzaak is, met inachtneming van de deontologische regels van de balies.

Een gedetailleerd overzicht van de kerncijfers van 2016 vindt men op bladzijde 11 van dit activiteitenverslag.

Cijfers moeten correct worden geïnterpreteerd. De cijfers betreffende de doormeldingen (blz. 11 en 56-66) hebben betrekking op mogelijke vormen van witwassen of financiering van terrorisme waarvan de CFI, op basis van de elementen en informatie waarover ze op het moment van doormelding beschikte, besliste om deze aan de gerechtelijke overheden door te melden, overeenkomstig de bepalingen van artikel 34 tweede lid van de wet van 11 januari 1993. De gerechtelijke overheden kunnen in voorkomend geval aanvullende onderzoeksdaten stellen, en beslissen vervolgens volledig autonoom of vervolging nuttig en gepast is.

Om lopende strafrechtelijke onderzoeken niet in het gedrang te brengen werden de meest vertrouwelijke elementen uit het deel van het verslag over financiering van terrorisme gehaald.

Door de terroristische dreiging mogen we de nieuwe uitdagingen waarmee de maatschappij geconfronteerd wordt niet uit het oog verliezen.

In de allereerste plaats moeten we ons aanpassen aan de digitale revolutie (nieuwe digitale betaalmiddelen, fintech, virtuele munten) en de gevolgen meten die deze revolutie zal hebben voor onze aanpak van witwassen en financiering van terrorisme en (financiële) criminaliteit in het algemeen.

De CFI en de FSMA hebben de basis gelegd van een strategisch partnerschap om het belang van de gevolgen van deze digitale revolutie correct in te schatten.

Deze digitale revolutie gaat gepaard met een grootschalige decentralisatie van de economie en het geldwezen.

Dit wijst op een revolutie van ons gedrag en nieuwe toepassingen, ook en vooral in de financiële sector (bank- en verzekeringswezen en geldverzending). Deze toepassingen zijn al werkelijkheid geworden in ons dagelijks leven. Er kunnen vrijwel onmiddellijk en op beveiligde wijze verrichtingen worden uitgevoerd, in munten die niet altijd wettige betaalmiddelen zijn, met lage (overmakings)kosten en zonder tussenkomst van een centraal controleorgaan (bank of centrale bank). Bovendien worden bepaalde toepassingen ontwikkeld en geleverd door andere tussenpersonen (technologiebedrijven) dan de gebruikelijke financiële tussenpersonen.

Er is een diepgaande maatschappelijke transformatie aan de gang. Deze verandering zal ongetwijfeld grote gevolgen en repercussies op onze aanpak van witwassen en financiering van terrorisme hebben.

We moeten ons hiervan bewust zijn en moeten de nieuwe uitdagingen van morgen aangaan.

20 juli 2017

Philippe de KOSTER
Voorzitter

II. SAMENSTELLING VAN DE CEL¹

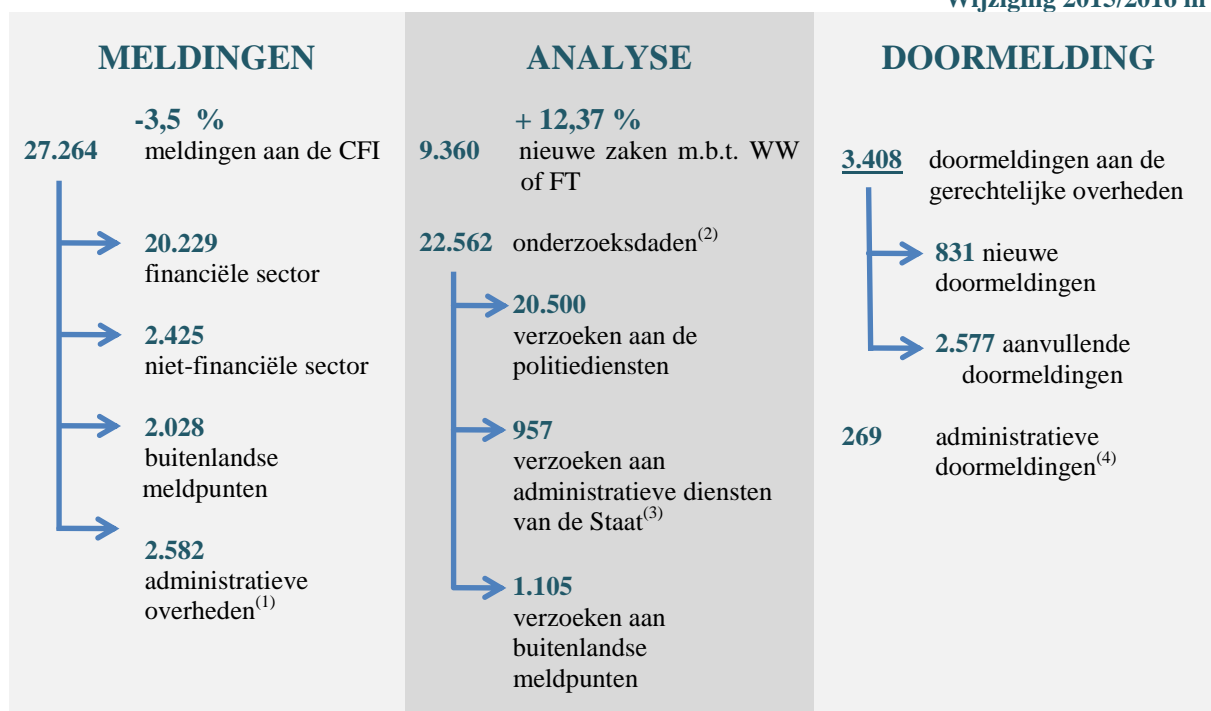
Voorzitter:	Dhr. Philippe de KOSTER
Vicevoorzitter:	Dhr. Philippe de MÛELENAERE
Plaatsvervangende voorzitter:	Dhr. Boudewijn VERHELST
Leden:	Dhr. Michel J. DE SAMBLANX Johan DENOLF Fons BORGINON Mevr. Chantal DE CAT
Secretaris-generaal:	Dhr. Kris MESKENS

¹ Toestand op 31/12/2016

III. KERNCIJFERS 2016

De CFI heeft als opdracht meldingen van verdachte verrichtingen te ontvangen van instellingen en personen vermeld in de wet (melders genoemd), van buitenlandse meldpunten in het kader van internationale samenwerking en van andere, door de wet aangeduide, diensten van de Staat. De CFI analyseert deze informatie en verrijkt ze. In geval van ernstige aanwijzingen van witwassen of financiering van terrorisme meldt de CFI het resultaat van haar analyse door aan de gerechtelijke overheden. De CFI moet sinds enkele jaren de dienst “Coördinatie Anti-Fraude (CAF)” van de FOD Financiën op de hoogte stellen wanneer de doormelding aan de procureur informatie bevat betreffende het witwassen van geld dat afkomstig is van een strafbaar feit dat verband houdt met ernstige fiscale fraude, al dan niet georganiseerd, of van een strafbaar feit dat onder de bevoegdheid van de douane valt, alsook de SIOD wanneer de doormelding aan de procureur informatie bevat betreffende het witwassen van geld afkomstig uit overtredingen die een weerslag kunnen hebben inzake sociale fraude en de arbeidsauditeur wanneer de doormelding aan de procureur informatie bevat betreffende het witwassen van geld afkomstig van het plegen van een misdrijf dat verband houdt met handel in clandestiene werkkrachten of mensenhandel. Om hoofd te bieden aan de veiligheidsdreiging heeft de CFI sinds 2016 de mogelijkheid om nauwer samen te werken met de inlichtingendiensten en het OCAD. De CFI kan nu de verzoeken om inlichtingen aan de drie diensten contextualiseren. In het kader van de wederzijdse samenwerking (cfr. artikel 35 van de wet), kan de CFI ook in geseponeerde dossiers nuttige inlichtingen aan de inlichtingendiensten en het OCAD meedelen.

Wijziging 2015/2016 in %

⁽¹⁾ Meldingen van grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen, fiscale regularisatieattesten (EBAter), meldingen krachtens artikel 33 door ambtenaren van administratieve diensten van de Staat.

⁽²⁾ Bij deze cijfers zijn de (aanvullende) informatieverzoeken die de analisten van de CFI overeenkomstig artikel 33 van de wet naar meldingsplichtige instellingen en personen sturen niet inbegrepen, noch de raadpleging van commerciële gegevensbanken.

⁽³⁾ Belastingdiensten, sociale inspectie, Veiligheid van de Staat, Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van de Krijgsmacht, overeenkomstig artikel 33 van de wet.

⁽⁴⁾ Informatie meegedeeld aan de dienst “Coördinatie Anti-Fraude (CAF)” van de FOD Financiën, de arbeidsauditoraten en de SIOD overeenkomstig artikel 35 van de wet.

Het aantal inkomende meldingen nam de afgelopen jaren gevoelig toe, namelijk met 35% sinds 2012. Het aantal nieuwe dossiers dat als gevolg van deze meldingen werd geopend is sinds 2012 meer dan verdubbeld.

- > **27.264** meldingen ontvangen door de CFI
- > **9.360** onderzoeksdossiers. De CFI bundelt de ontvangen informatie die op dezelfde zaak betrekking heeft in één dossier. De analysedienst van de CFI behandelt steeds alle ontvangen informatie.
- > **22.562** onderzoeksdaden (politie verzoeken, administratieve verzoeken of verzoeken aan buitenlandse tegenhangers) om de meldingen te verrijken.
- > **831** doormeldingen en **2.577** aanvullende doormeldingen verstuurd naar de parketten en het federaal parket voor een totaalbedrag van **1.285,68 miljoen €**
- > er werden ook **269** informatienota's doorgemeld aan de dienst "Coördinatie Anti-Fraude (CAF)" van de FOD Financiën, aan de arbeidsauditoraten en de SIOD, het COIV, de inlichtingendiensten en het OCAD, overeenkomstig artikel 35 van de wet

De stijging van het aantal geopende dossiers vloeit voort uit een toename van het aantal meldingen van kredietinstellingen (+12 % in vergelijking met 2015 en + 24 % in vergelijking met 2014), van buitenlandse meldpunten (verdubbeling in vergelijking met 2015 en verviervoudigd in vergelijking met 2014).

Deel IV bevat een overzicht van trends op het vlak van witwassen en financiering van terrorisme in 2016. Een gedetailleerd overzicht van de statistieken 2016 komt in bijlage.

IV. TRENDS OP HET VLAK VAN WITWASSEN EN FINANCIERING VAN TERRORISME

Het eerste deel van dit verslag licht de dreigingen toe die de CFI vaststelde op basis van de dossiers die ze in 2016 doormeldde. Op het gebied van witwassen gaat het om criminele dreigingen die verband houden met georganiseerde misdaadgroepen, netwerken in drughandel, netwerken van mensenhandel en mensensmokkel. Naast deze dreigingen gaat het om allerlei vormen van financiële criminaliteit en corruptie. Daarnaast wordt ook de terroristische dreiging en terrorismefinanciering besproken.

Het tweede deel heeft betrekking op sectoren die op het vlak van witwassen bijzonder kwetsbaar zijn: de bouwsector, kunst- en antieksector, edelstenen en edele metalen, horeca, kleinhandelsdistributie en tweedehandsvoertuigen.

Het derde deel is gewijd aan de nieuwe risico's in verband met financiële technologische innovaties (FinTech). Ook al biedt fintech vele voordelen, er zijn ook grote uitdagingen aan verbonden op het vlak van de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme. Door fintech kunnen betrokkenen anoniem te werk gaan en kan de opsporing van verrichtingen bemoeilijkt worden. Dergelijke risico's moeten worden aangepakt.

De trends en technieken op het gebied van witwassen en financiering van terrorisme die de CFI opspoorde in de in 2016 doorgemelde dossiers worden verderop toegelicht aan de hand van concrete elementen uit de operationele analyse van deze dossiers. Om een duidelijk onderscheid te maken worden de elementen uit de operationele analyse van deze dossiers in dit verslag in blauw aangeduid.

1. Dreigingen

De FATF definieert het begrip “dreiging” als een persoon, een groep van personen of een activiteit die wegens de intrinsieke aard een gevaar kan betekenen of aan de maatschappij schade of nadeel kan berokkenen².

Om deze dreigingen op te sporen is het onontbeerlijk om een zo actuele kennis te hebben van de omgeving waarin de onderliggende witwasmisdrijven worden gepleegd en de activiteiten van terrorismefinanciering evolueren. Op basis van de dossiers die in 2016 werden doorgemeld stelde de CFI verschillende dreigingscategorieën vast, zowel op het vlak van witwassen als op het vlak van terrorismefinanciering.

1.1. Vastellingen op het gebied van witwassen

1.1.1 Georganiseerde misdaadgroepen

Geldstromen voortkomend uit meervoudige criminele activiteiten

Een van de basisgegevens van georganiseerde misdaad is het feit dat criminele organisaties bij verschillende vormen van criminele activiteiten betrokken zijn. Georganiseerde misdaad is een veelzijdig probleem, waarbij meerdere criminele activiteiten worden gepleegd. Globalisering, nieuwe technologieën en de economische crisis hebben bijgedragen tot de toename en de

² FATF Guidance for Countries on assessing money laundering and terrorist financing risk – oktober 2012 (www.fatf-gafi.org)

diversificatie van activiteiten die met georganiseerde criminaliteit verband houden. Vele misdaadgroepen gaan alsmaar opportunistischer tewerk en schakelen over van het ene misdrijf naar het andere omwille van operationele voordelen of hogere winst. Volgens het Europol-rapport SOCTA 2017 steeg het aantal groepen dat bij meerdere criminele activiteiten betrokken was de afgelopen jaren sterk: momenteel bedraagt dit 45% (ten opzichte van 33% in 2013)³.

Uit de analyse van de dossiers die de CFI in verband met georganiseerde misdaad doormeldde blijkt dat de witgewassen fondsen uit verscheidene misdrijven voortkomen. In enkele van de dossiers wisselden tientallen betrokkenen Britse ponden om in euro, voor een totaalbedrag van meerdere miljoenen EUR. Deze personen waren afkomstig uit dezelfde Oost-Europese streken, zonder enige band met België. Ook al was er geen band met België kwamen de betrokkenen meermaals naar België om er talrijke wisselverrichtingen uit te voeren, zonder enige verklaring waarom ze naar ons land kwamen. In totaal werd er door deze personen in enkele maanden meer dan een miljoen EUR gewisseld. Ook bij de afzonderlijke verrichtingen ging het om erg hoge bedragen. De documentnummers geven aan dat de betrokkenen hun verrichtingen opzettelijk opsplitsten en dat het om koeriers gaat. Ze volgen elkaar stelselmatig op voor de wisselverrichtingen. Verschillende betrokkenen waren bekend bij de Belgische en buitenlandse gerechtelijke overheden en de politie voor ernstige feiten die met georganiseerde misdaad verband houden (drughandel, mensenhandel, exploitatie van prostitutie,...), wat het moeilijk maakt om dit met een welbepaald misdrijf in verband te brengen.

Via het financiële spoor komt men dichterbij de top van de criminele of terroristische organisatie terecht waar het geld wordt opeengestapeld. De Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019 stelt dat de kans op ontmanteling van dergelijke groeperingen, zo niet toch minstens de ernstige verstoring van hun illegale activiteiten, soms groter is na het droogleggen van hun criminele geldstromen dan de loutere aanpak van hun onderliggende criminaliteit⁴.

Witwasactiviteiten worden alsmaar professioneler aangepakt

Het tweede basisgegeven van georganiseerde misdaad is de manier waarop misdadigers georganiseerd zijn, m.a.w. het “georganiseerde” aspect van hun activiteiten. Volgens EUROPOL worden momenteel meer dan 5.000 internationale georganiseerde misdaadgroepen met betrokkenheid van meer dan 180 nationaliteiten in de Europese Unie in de gaten gehouden⁵.

Deze structuren, die vroeger erg hiërarchisch en gecentraliseerd waren, hebben plaatsgemaakt voor groepen die een netwerk vormen, met meer flexibiliteit, mobiliteit en voorkeur voor elektronische telecommunicatiemiddelen. Ze werken samen om nieuwe mogelijkheden te benutten. Deze structuren kunnen internationaal optreden, met de hulp van vennoten, in verschillende domeinen en landen om hun kosten te beperken en hun winst te maximaliseren. Zo kennen we de gevallen waarin uitbaters van winkels in luxegoederen hun privérekeningen laten gebruiken voor de betalingen van facturen door diverse nationale en internationale tegenpartijen. Verantwoording voor de betalingen is doorgaans onvolledig of onbestaande. Hoewel op het eerste gezicht gedacht kan worden aan een gedeeltelijk fiscaal niet aangegeven handelsstroom, zag de CFI meermaals aanwijzingen van georganiseerd witwassen door multi-criminele organisatie. Nader onderzoek van de tegenpartijen leerde dat zij nagenoeg allemaal in verband konden worden gebracht met criminele activiteiten gaande van handel in verdovende

³ EUROPOL SOCTA 2017, *Crime in the age of technology*.

⁴ Federale politie, Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019.

⁵ EUROPOL SOCTA 2017, *Crime in the age of technology*.

middelen en CEO-fraude tot ernstige fiscale fraude of georganiseerde misdaad zelf. Dergelijke uitbaters vormen een spil in internationale netwerken van criminelen die hun gelden onder het mom van productaankopen witwassen. Het spoor naar de fondsen wordt regelmatig nog vertroebeld door tussenkomst van financiële zijsporen zoals betalingen aan onlinegokdiensten of buitenlandse betalingsinstellingen. Misdadigers worden steeds bedrever en bekwaamer in het gebruik van technologische middelen; dit is bijgevolg de grootste uitdaging waar de rechtshandhavingsautoriteiten mee te maken krijgen, ook in de Europese Unie⁶.

Bij het witwassen kunnen ze bijgestaan worden door witteboordencriminelen die op zich weliswaar geheel buiten de structuur van misdaadorganisaties staan, maar daar wel wederzijds lucratieve betrekkingen mee onderhouden⁷. De doorgemelde dossiers van de CFI tonen geregeld aan dat witwassen van door eigen misdrijf verkregen opbrengsten steeds vaker plaatsmaakt voor witwassen dat steeds professioneler wordt en een activiteit op zich vormt. Professionele witwasnetwerken treden op als verstrekkers van witwasdiensten om geld uit meerdere en uiteenlopende misdrijven wit te wassen, zonder dat ze hiermee rechtstreeks in verband kunnen worden gebracht.

1.1.2 Netwerken van drughandel

Illegale drugs: nog steeds een bloeiende markt

De illegale drugmarkt brengt nog steeds grote sommen geld op die kunnen worden witgewassen. Wat het geschatte omzetcijfer betreft neemt cannabis het grootste deel van de illegale drugmarkt in Europa in, gevolgd door heroïne, cocaïne, amfetamines en MDMA⁸. Nieuwe trend: het aanbod aan stoffen neemt toe en er worden nu ook psychoactieve stoffen in Europa vervaardigd, in de buurt van de verbruikersmarkten.

Met betrekking tot de toestand van de Belgische markt is de professionele productie van cannabis (*cannabis factory*) en synthetische drugs in België een vaak voorkomend verschijnsel⁹. Naast het Iberische schiereiland is ook België een van de belangrijkste plaatsen van binnenkomst van cocaïne en heroïne in Europa, die met name in verborgen ladingen in containers naar de haven van Antwerpen wordt gebracht¹⁰.

Gelet op de heropleving van de drugmarkt, de grote hoeveelheden drugs die in beslag worden genomen en de grote sommen die deze drugnetwerken voortbrengen, moet worden vastgesteld dat het aantal meldingen en dossiers dat de CFI wegens drughandel doormeldt laag blijft.

Dit kan enigszins worden verklaard doordat er steeds vaker strategieën worden toegepast om het bankstelsel te omzeilen door bankverrichtingen te vermijden die financiële instellingen verdacht zouden kunnen vinden.

⁶ EUROPOL SOCTA 2017, *Crime in the age of technology*.

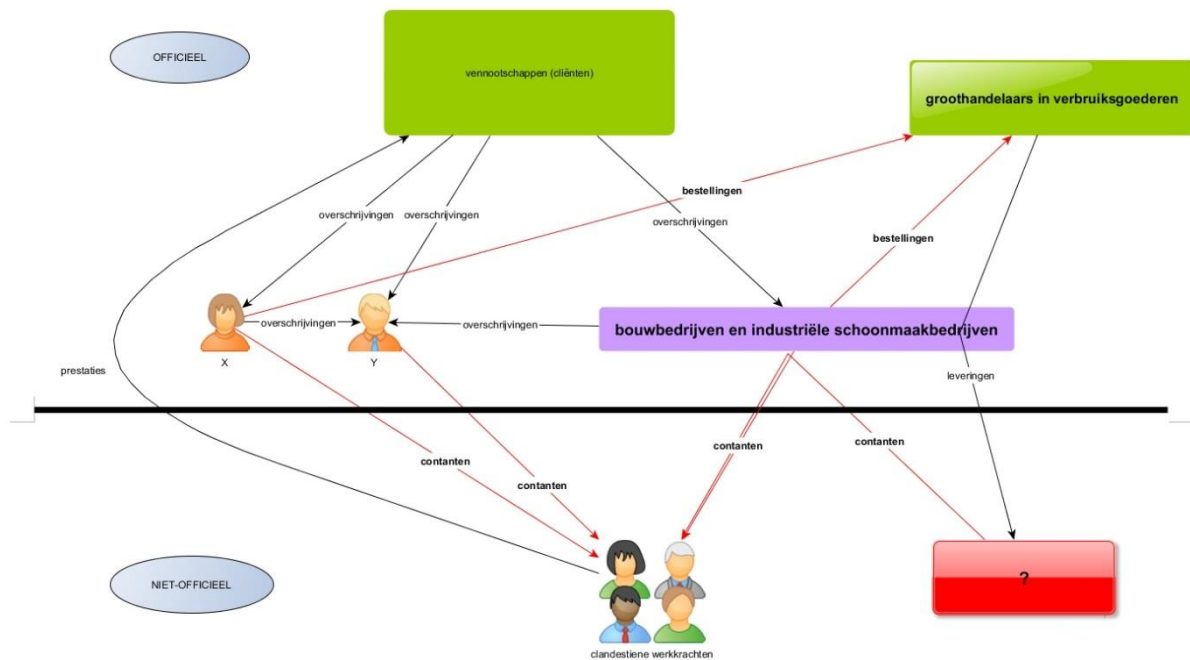
⁷ Europees Parlement, Verslag over georganiseerde misdaad, corruptie en witwassen: aanbevelingen inzake de benodigde acties en initiatieven (eindverslag) (2013/2107(INI)), 2013

⁸ Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, *EU Drug Markets Report*, 2016

⁹ Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, *EU Drug Markets Report*, 2016

¹⁰ Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving – EUROPOL, *EU Drug Markets Report: In-depth Analysis*, 2016

De compensatietechniek, die de CFI sinds 2014 vaststelt en uitlegt in haar activiteitenverslagen, vindt grotendeels buiten het gebruikelijke bankstelsel plaats, wat het voor meldende instellingen niet eenvoudig maakt om dit op te sporen. De fondsen, zoals de opbrengst van drughandel, worden buiten de gangbare structuren witgewassen, en bijgevolg niet opgespoord door het gekende toezicht van banken. In meerdere dossiers werden de rekeningen van bouw- en industriële schoonmaakbedrijven, en de persoonlijke rekeningen van hun zaakvoerders gecrediteerd door verscheidene vennootschappen (cliënten), met verwijzing naar de betaling van facturen. Als debetverrichtingen werden er grote bedragen in contanten opgenomen en overschrijvingen uitgevoerd naar bedrijven die verbruiksgoederen (tabak, drank, snoep) verhandelen.

Verschillende van de opdrachtgevende vennootschappen kwamen voor in dossiers die de CFI aan het parket had doorgemeld, voornamelijk in verband met handel in clandestiene werkrachten. Het merendeel van de opgenomen contanten was mogelijk bestemd om clandestiene werkrachten te betalen. Er was echter geen verklaring voor de financiële verrichtingen tussen deze vennootschappen en de maatschappelijke doelen van de vennootschappen hadden niets met elkaar te maken. In werkelijkheid werden deze verrichtingen uitgevoerd als onderdeel van een compensatieschema. De bouw- en industriële schoonmaakbedrijven zouden bestellingen van goederen aan groothandelaars van consumptiegoederen betalen voor rekening van derden, die hen in ruil voor deze verrichtingen of overschrijvingen contanten zouden bezorgen. De aldus verkregen contanten konden dan worden gebruikt om clandestiene werkrachten te betalen. De bouw- en industriële schoonmaakbedrijven dienden op die manier geen gebruik te maken van het financiële stelsel om de cash van hun rekening af te halen. Deze derden zijn vermoedelijk personen / vennootschappen uit sectoren die veel contanten voortbrengen. De contanten kwamen mogelijk voort uit de illegale verkoop van goederen (kleinhandel) en/of criminele activiteiten.

In bepaalde gevallen kon het spoor van witwassen van geld voortkomend uit drughandel worden versterkt op basis van politionele informatie waaruit bleek dat er banden bestonden tussen de zaakvoerders van de vennootschappen in de bouw- en industriële schoonmaaksectoren en de personen die verantwoordelijk waren voor internationale heroïnehandel naar Europa. Het compensatiestelsel werd vermoedelijk gebruikt om geld uit deze internationale drughandel wit te wassen. In dit geval werden de contanten uit drughandel persoonlijk overhandigd en gebruikt om clandestiene werkkrachten in de bouw- en schoonmaaksector te betalen. Tot slot werden deze fondsen in de legale economie (via overschrijvingen) geïnvesteerd door verbruiksgoederen te kopen.

Veranderende verhandelmethodes: de onlinedrugsmarkt

De illegale drugmarkt vond lang plaats op fysieke plaatsen maar nieuwe technologieën hebben er echter voor gezorgd dat er onlinemarkten ontstonden. Deze markten bevinden zich op het zichtbare internet of op onzichtbare sites op het darknet.

Darknet¹¹

Het wereldwijde web bestaat enerzijds uit het oppervlakteweb (*surface web*), dat ongeveer 10% van het wereldwijde web beslaat, waarbij de inhoud door gebruikelijke zoekmachines wordt geïndexeerd. De overige 90% is het diepweb (*deep web*), de inhoud ervan wordt niet door gebruikelijke zoekmachines geïndexeerd. In dit diepweb bevindt zich het darknet, een opgestapelde laag van de netwerkstructuur die enkel met bepaalde software en configuratie, of met machtiging, beschikbaar is vaak via niet-standaardpoorten en communicatieprotocollen. Op het darknet bevinden zich onlinemarktplaatsen waar verschillende soorten illegale goederen verhandeld worden: drugs, wapens, explosieven, valse identiteitskaarten in ruil voor virtuele munten. Het is erg ingewikkeld om criminelen die op het darknet actief zijn te identificeren en te lokaliseren en hiervoor zijn middelen en nauwe internationale samenwerking vereist.

Wat de verdeling van stoffen die online werden gekocht betreft, het merendeel van de drugs wordt in postpakketten verzonden. Om te vermijden dat pakketten worden opgespoord staat er op de pakketten geen afzender vermeld of wordt er een vals verzendadres gebruikt. De drugs worden daarnaast zo in verpakkingen ingepakt dat de inhoud zoveel mogelijk verborgen blijft. Vervolgens worden de pakketten geleverd in brievenbussen, thuis bij de koper, bij een derde of een gewoon postadres. Er werden meermaals creditverrichtingen uitgevoerd, overschrijvingen in opdracht van instellingen voor elektronisch geld naar Brits recht met een rekening in een ander land, op persoonlijke rekeningen in België. De tussenkomst van een instelling voor elektronisch geld maakte de identificatie en de controle op de oorsprong moeilijk, of zelfs onmogelijk. De mededelingen verwezen wel naar een handelsplatform voor bitcoins. Vervolgens werden vrijwel alle fondsen in contanten opgenomen. In verschillende gevallen was het op basis van politionele informatie mogelijk om de rekeninghouders in verband te brengen met handel in synthetische drugs, die op het darknet werden verkocht en geleverd in postpakketten, en betaald in bitcoins. Het witwassen gebeurde door bitcoins in EUR om te wisselen.

¹¹ Yves Charpenel, *Le DARKWEB, la face cachée d'internet*, Dalloz IP/IT, februari 2017, blz. 71 tot 96.

Er werden verschillende strategieën gebruikt om de verrichtingen te verbergen, zoals het gebruik van diensten voor de anonimiseren waarbij het IP-adres van een computer wordt verborgen of er werd gebruikgemaakt van virtuele munten om de betalingen uit te voeren (zie ook deel 3 van dit verslag)¹².

1.1.3 Netwerken van mensenhandel en mensensmokkel

Netwerken van seksuele uitbuiting

Mensenhandel komt in verschillende sectoren voor maar het grootste aantal slachtoffers wordt echter opgetekend bij seksuele en economische uitbuiting¹³.

In België wordt het beleid ter bestrijding van mensenhandel en mensensmokkel in verschillende strategische documenten besproken, waarvan sommige onlangs werden geactualiseerd. Dit omvat onder andere het actieplan ter bestrijding van mensenhandel 2015-2019 van de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van de mensensmokkel en mensenhandel. Deze cel is een nationaal coördinatieorgaan voor het beleid op dit gebied, voorgezeten door minister van justitie. De CFI is sinds 2014 een partner.

Het actieplan benadrukt het belang van financiële onderzoeken met betrekking tot mensenhandel en beklemtoont de rol van de CFI in dit verband. Het vaststellen en opsporen van financiële stromen is onontbeerlijk om netwerken op het spoor te komen, misdaadorganisaties te destabiliseren en hun vermogensvoordelen te ontnemen. In het kader van het actieplan heeft de CFI zich ertoe verbonden bij te dragen tot een betere bewustmaking van de financiële, juridische en boekhoudkundige beroepen om zowel op kwalitatief als op kwantitatief vlak de meldingen aan de CFI te verbeteren¹⁴.

Een van de aspecten van mensenhandel is de uitbuiting van personen in het prostitutiemilieu. In België werd het omzetcijfer van prostitutie geschat op 870 miljoen EUR in 2015¹⁵. Seksuele uitbuiting kan verschillende aspecten behelzen en verschilt naargelang de omstandigheden. Zo stelt men een verschuiving van de zichtbare vormen van seksuele uitbuiting vast naar meer verborgen vormen. Vooral Nigeriaanse netwerken en netwerken uit Oost-Europa (Roemenië, Bulgarije en Albanië) zijn het actiefst in België.

¹² EUROPOL SOCTA 2017, *Crime in the age of technology* ; Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, *The Internet and the drug markets – Insights*, 2016.

¹³ Mensenhandel is een strafbaar feit (artikel 433 quinquies SW en volgende) bestaande uit de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem met als doel de uitbuiting. De wet vermeldt vijf vormen van uitbuiting: seksuele uitbuiting, uitbuiting door het verrichten van werk in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid, uitbuiting van bedelarij, handel in organen en het feit deze persoon tegen zijn wil een misdaad of een wanbedrijf te doen plegen.

¹⁴ De informatienota ter attentie van de melders zal eind 2017 worden gepubliceerd.

¹⁵ Adriaenssens Stef, Hendrickx Jef, Heylen Wim, Machiels Thomas, *A direct measure of output in prostitution in Belgium*, KU Leuven, Faculty of Economics and Business, september 2015. Volgens deze studie van de Nationale Bank en de KU Leuven bestaat meer dan de helft van het omzetcijfer van prostitutie uit escortdiensten en private diensten. Raamprostitutie is goed voor 149 miljoen euro, gevolgd door massagesalons (119 miljoen), clubs (90 miljoen) en straatprostitutie (5,5 miljoen).

Aziatische massagesalons

In België wordt een stijging vastgesteld van het aantal massagesalons. De stad Antwerpen, bijvoorbeeld, merkte in de periode 2013-2016 een toename van 43 procent van het aantal nieuw opgerichte massagesalons. Men merkt een verschuiving op van Chinese restaurants, die zeer streng gecontroleerd worden, naar Aziatische massagesalons. Met betrekking tot dit fenomeen wordt op het vlak van betrokkenen in de doorgemelde dossiers volgende elementen vastgesteld: gebruik van schijnzelfstandigen en/of stromannen, slapende vennootschappen die opeens weer actief worden, het oprichten van meerdere vennootschappen tegelijkertijd, meerdere bedrijven op naam van dezelfde eigenaar, regelmatig verplaatsen van maatschappelijke zetel. Wat de verrichtingen betreft worden er in de dossiers vele stortingen in contanten uitgevoerd en soms ook wisselverrichtingen van kleine coupures in grote coupures of overschrijvingen naar Azië of naar betrokkenen van Aziatische herkomst. Rond het fenomeen van de massagesalons stelt men ook vaak andere inbreuken vast: vervalste stukken in de boekhouding, achterstallige RSZ-betalingen, verschillende opeenvolgende faillissementen, belastingontduiking, enz.

Een ander aspect van mensenhandel betreft economische uitbuiting. Hier blijven slechts weinig sectoren gespaard. De bouw-, schoonmaak-, transport- en horecasector worden het hardst getroffen, hoewel waren er ook slachtoffers bij huispersoneel en seizoenarbeiders.

De uitbaters zetten complexe structuren op om opsporing te vermijden of om hun verantwoordelijkheid te verhullen (schijnzelfstandigen, onderaannemers,...). Er worden ook schermvennootschappen gebruikt waarvan de statuten gewijzigd worden zoals een opeenvolging van nieuwe bestuurders / zaakvoerders, de wijziging van de handelsbenaming, de uitbreiding van het maatschappelijk doel of de verplaatsing van de vennootschap. Deze vennootschappen worden ten slotte leeggehaald en failliet verklaard. Soms maakt men ook gebruik van stromannen of vervalste documenten. Deze dossiers hebben volgende kenmerken: veelvuldig gebruik van contanten (stortingen en opnames), binnenlandse overschrijvingen in gevoelige sectoren (bouwsector, industriële schoonmaak,...), gevolgd door opnames in contanten, geldverzending naar landen die als verstrekkers van clandestiene werkkrachten bekendstaan.

In complexere dossiers stelt de CFI vast dat criminelen alsmaar professioneler te werk gaan. Dit wordt vooral duidelijk in dossiers waarin de compensatietechniek wordt gebruikt, meer bepaald met Azië. Zo werden er in verschillende dossiers op persoonlijke rekeningen atypische financiële verrichtingen vastgesteld. Het gaat om betalingen in verband met handelsverrichtingen uitgevoerd op persoonlijke rekeningen terwijl de rekeninghouders geen professionele en commerciële activiteiten in eigen naam uitoefenen. Het ging voornamelijk om de betaling van facturen in opdracht van bouw- of industriële schoonmaakbedrijven, gevolgd door opnames in contanten (vooral voor 2016) en internationale overschrijvingen naar vennootschappen met rekeningen in China en in Hongkong (na 2016). De internationale overschrijvingen worden uitgevoerd in ruil voor contanten. Deze misdaadgroepen, die over grote hoeveelheden cash beschikken, stellen ze ter beschikking van vennootschappen die clandestiene werkkrachten tewerkstellen. Deze contanten worden gebruikt om de clandestiene werkkrachten van deze vennootschappen te betalen. In ruil voeren deze vennootschappen internationale betalingen uit, met valse facturen als bewijsstukken.

Migrantensmokkel

Bij migrantensmokkel organiseren smokkelaars, in ruil voor grote sommen geld, de illegale doortocht van personen. Enkel buitenlanders uit landen buiten de Europese Unie komen hiervoor in aanmerking. Dit wordt meestal als migrantensmokkel aangeduid. Mensensmokkel is het sterkst stijgende misdrijf in Europa in 2015¹⁶.

Volgens een gezamenlijk verslag van Europol en Interpol wordt de reis van 90% van de migranten naar de Europese Unie hoofdzakelijk gefaciliteerd door leden van criminele netwerken gespecialiseerd in het vervoer van personen, in ruil voor grote bedragen. Europol schat dat deze criminele netwerken in 2015 alleen al een omzetcijfer haalden tussen 3 - 6 miljard euro en dat dit bedrag in 2016 zou kunnen verdubbelen of verdrievoudigen¹⁷. Europol en Interpol verwachten de komende jaren overigens een stijging van seksuele of economische uitbuiting van deze migranten, vooral in de landen van bestemming, omdat ze hun schulden aan hun smokkelaars moeten terugbetalen¹⁸.

De ervaring van de CFI leert dat netwerken van mensenhandel zowel vrij eenvoudig (met een klein aantal betrokkenen) als ingewikkeld kunnen zijn (die zo geavanceerd en goed georganiseerd zijn dat we over een echte criminele organisatie kunnen spreken). In de doorgemelde dossiers in verband met migrantensmokkel stelde de CFI vast dat er stortingen in contanten plaatsvonden op rekeningen van rechtspersonen (meer bepaald nachtwinkels). Politionele informatie toonde aan dat betrokkenen hun handelsactiviteiten gebruiken om illegale activiteiten in verband met een netwerk van illegale immigratie te verbergen. Ook al zouden de handelsactiviteiten van deze vennootschappen een verantwoording voor de stortingen kunnen vormen, is het, gelet op de politionele informatie toch waarschijnlijk dat de stortingen, ten minste gedeeltelijk, met de opbrengst van een netwerk van smokkelaars verband houden.

1.1.4. Financiële criminaliteit

Ernstige fiscale fraude: stijgend aantal dossiers

De dossiers die de CFI behandelde en doormeldde aan de gerechtelijke overheden wegens fiscale fraude beslaan verschillende gebieden: fiscale regularisatie, successierechten, levensverzekering, btw en juridische constructies om belasting in het buitenland te ontwijken.

Verschillende maatregelen hebben de uitwisselingen van belastinginformatie vereenvoudigd en fiscale transparantie verbeterd, meer bepaald dankzij verschillende verplichtingen met betrekking tot de aangifte van bankrekeningen in het buitenland, aangifte bij het Centraal Aanspreekpunt van de Nationale Bank van België, aangifte over het bestaan van levensverzekeringsovereenkomsten en de aangifte van juridische constructies.

¹⁶ *Joint Europol-Interpol Report, Migrant smuggling networks, Executive summary*, mei 2016; <https://www.europol.europa.eu/content/europol-and-interpol-issue-comprehensive-review-migrant-smuggling-networks>

¹⁷ Europol, *Migrant Smuggling in the EU*, februari 2016. Beschikbaar op: <https://www.europol.europa.eu/>

¹⁸ *Joint Europol-Interpol Report, Migrant smuggling networks, Executive summary*, mei 2016; <https://www.europol.europa.eu/content/europol-and-interpol-issue-comprehensive-review-migrant-smuggling-networks>.

De wet tot invoering van een permanent systeem inzake fiscale en sociale regularisatie (ook wel “EBA quater” genoemd) werd op 1 augustus 2016 van kracht. De Belgische belastingplichtigen hebben dus opnieuw de mogelijkheid om beroepsinkomsten, roerende en onroerende inkomsten en diverse inkomsten te regulariseren die ze niet aan de belastingdienst hadden aangegeven.

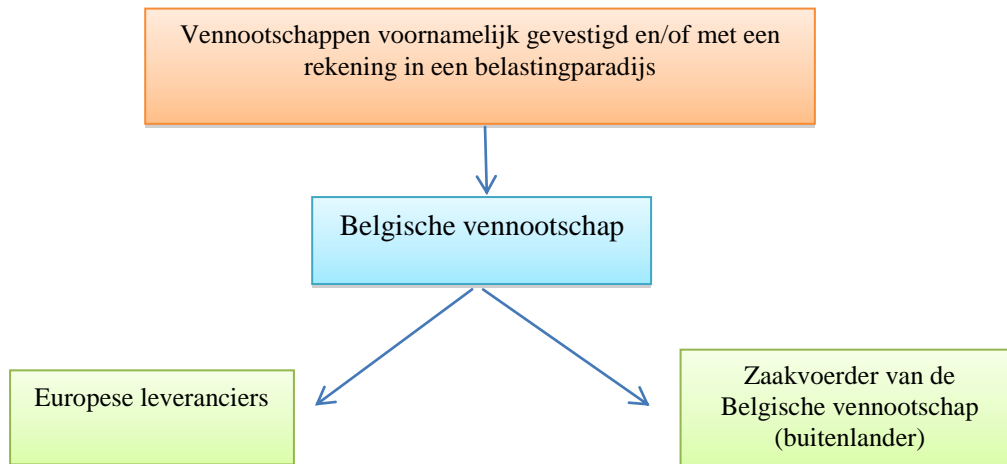
Net zoals het vorige regularisatiestelsel zal de regularisatie geen uitwerking hebben indien de inkomsten, sommen, btw-handelingen of kapitalen voortkomen uit illegale activiteiten of indien de regularisatie voor witwasdoeleinden wordt gebruikt. De rol van de CFI bestaat er hier in om na te gaan of de fiscale regularisatie niet voor witwasdoeleinden wordt gebruikt en dat de fondsen uit geregulariseerde fiscale fraude voortkomen. In enkele doorgemelde dossiers merkte de CFI op dat de rekeningen van Belgische cliënten vaak gecrediteerd werden door internationale overschrijvingen van verzekeringsmaatschappijen in een buurland. Er werd verklaard dat er verschillende levensverzekeringsovereenkomsten werden vereffend. Voordat deze fondsen werden gerepatriëerd dienden deze personen een fiscale regularisatie (EBA ter) in, voor de roerende inkomsten van de belegging van fondsen op buitenlandse rekeningen. Er werd daarentegen niets ondernomen om eventuele fiscale fraude voorafgaand aan de beleggingen te regulariseren. Uit deze dossiers bleek echter dat er wel degelijk fiscale fraude werd gepleegd. De niet-aangifte van tegoeden in het buitenland aan de belastingdienst was bedoeld om deze fiscale fraude te verhullen. De repatriëring van deze fondsen en het daaropvolgende gebruik kan bijgevolg als witwassen van geld voortkomend uit ernstige fiscale fraude worden beschouwd.

Op het vlak van levensverzekeringen bestaat de waakzaamheidsplicht voornamelijk uit het opsporen van atypische verrichtingen voor en na de onderschrijving. De melders uit de sector moeten dus een bestendige waakzaamheid aan de dag leggen, zowel verzekeringsondernemingen en de niet-exclusieve verzekeringstussenpersonen. Een nauwe samenwerking tussen de CFI en de FSMA zal de bewustmaking van de sector vergroten. In dit verband publiceerden de CFI en de FSMA een gezamenlijke mededeling bestemd voor de niet-exclusieve verzekeringstussenpersonen die bemiddelen in levensverzekeringsovereenkomsten¹⁹.

Dossiers in verband met btw-carrousel fraude tonen aan dat België nog steeds gebruikt wordt door fraudeurs om de opbrengst ervan wit te wassen. Andere trend: België wordt ook gebruikt om frauduleuze juridische constructies op te zetten voor belastingontduiking in het buitenland of het witwassen van geld voortkomend uit deze fraude in België. In deze dossiers brengt de CFI haar tegenhangers in het buitenland die bij deze fraude betrokken zijn op de hoogte, om informatie te delen als onderdeel van doeltreffende en doorgedreven internationale samenwerking.

¹⁹ Mededeling over de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme: synthese van de voornaamste verplichtingen voor de niet-exclusieve verzekeringstussenpersonen, FSMA_2016_16 d.d. 20/09/2016.

In verschillende dossiers stelde de CFI financiële stromen vast uitgevoerd door een Belgische vennootschap opgericht door buitenlanders. Schematisch kunnen ze als volgt worden weergegeven:

Verskillende elementen tonen aan dat het oprichten van een vennootschap in België en de verrichtingen op de rekening onderdeel is van een plan enkel en alleen bedoeld om de belastingen verschuldigd door buitenlanders in het land waar ze hun handelsactiviteiten uitoefenen te ontwijken, en de opbrengst van deze fiscale fraude wit te wassen. Hiertoe richten ze vage Limited-vennootschappen op in belastingparadijzen, die op hun rekeningen de opbrengst van hun handelsactiviteiten moeten ontvangen. Om het voortbestaan van de handelsbetrekkingen met hun Europese leveranciers te verzekeren richten de betrokkenen een tweede laag van hun constructie op, door een vennootschap naar Belgisch recht op te richten, die dient als tussenschakel tussen de Limited-vennootschappen en de Europese vennootschappen. Via de rekening van de Belgische vennootschap (die de overschrijvingen van de Limited-vennootschappen ontvangen) worden de leveranciers betaald, zo zijn er geen directe banden met Limited-vennootschappen. Ook al leeft de Belgische vennootschap de fiscale en sociale verplichtingen na, ze maakt het witwassen mogelijk van de opbrengst van fiscale fraude gepleegd ten nadele van buitenlandse belastingdiensten.

Operatie Russian Laundromat²⁰

Volgens het *Organized Crime and Corruption Reporting Project* (OCCRP) werd minstens 20 miljard dollar aan Russische fondsen witgewassen tijdens een operatie genaamd “Russian Laundromat”. Het spoor leidde de onderzoekers naar een groot netwerk van vennootschappen waardoor de eigenaars anoniem konden blijven. De fondsen bleken voort te komen uit verduistering van de Russische schatkist door fraude, vervalste staatscontracten of belastingontduiking, waarbij niet minder dan 732 banken in 96 landen hebben gebruikt. Er zouden ongeveer 500 personen betrokken zijn. Er zijn in verschillende landen onderzoeken aan de gang.

²⁰ <https://www.occrp.org/en/laundromat/>

Op te merken valt dat Belgische rechtbanken ook bevoegd zijn voor witwassen van buitenlandse illegale activa die in België worden witgewassen. De vervolging wegens het witwassen in België van op onrechtmatige wijze in het buitenland verkregen geldsommen vereist geen identificatie van de misdaad of van het wanbedrijf met behulp waarvan de vermogensvoordelen zijn verkregen en evenmin dat de uitoefening van de strafvordering wegens dat oorspronkelijk misdrijf tot de territoriale bevoegdheid van de Belgische rechter behoort²¹.

Oplichting: één doel maar verschillende varianten

Reeds meerdere jaren wordt vastgesteld dat oplichting in verschillende vormen het vaakst voorkomende onderliggende misdrijf is in dossiers die werden doorgemeld. De witgewassen fondsen komen voort uit verschillende soorten oplichting.

Nigeriaanse oplichting en varianten ervan (valse loterij, valse erfenis, emotionele oplichting...) bestaat erin slachtoffers te vragen om zogenaamde kosten voor te schieten die achteraf nooit worden terugbetaald.

Bij oplichting met frauduleuze overschrijvingen" verschaffen fraudeurs zich een klantenlijst van een bedrijf en sturen ze een e-mail met de vraag de volgende facturen op een nieuw bankrekeningnummer te betalen die door de oplichters wordt beheerd.

Bij CEO-fraude doen oplichters zich voor als een bedrijfsleider (meestal de CEO of CFO) bij een werknemer of een kaderlid van dit bedrijf om die te overtuigen een overschrijving die afwijkt van de interne procedures uit te voeren naar een rekening in handen van de oplichters.

Preventie blijft de beste manier om deze verschillende vormen van oplichting te bestrijden, door het grote publiek op de hoogte te brengen van de modus operandi van de oplichters²². Dankzij bewustmakingscampagnes en een efficiënter beheer van dossiers die met oplichting verband houden stelde de CFI vast dat het aantal doorgemelde dossiers in vergelijking met de voorbije jaren daalde, ook al ligt dit nog steeds hoog.

De afgelopen maanden stelde de CFI vast dat oplichting in verband met het verhandelen van binaire opties wordt gepleegd, waarbij vele beleggers aangesproken worden om contracten met binaire opties af te sluiten. Hiervoor moeten ze een som geld inzetten op een voorspelling over de evolutie op zeer korte termijn (gaande van enkele minuten tot enkele dagen) van de koers van activa (aandelenindex, vreemde valuta of grondstof). Indien de voorspelling uitkomt, krijgen deze beleggers hun geld terug en krijgen ze de winst uitgekeerd. Indien ze zich vergissen, verliezen ze al het ingezette geld.

²¹ Cass., 20 november 2013, P.13.1105.F

²² Zie de informatie- en bewustmakingsbrochure die het Verbond van Belgische Ondernemingen, de economische beroepen (bedrijfsrevisoren, accountants en boekhouders), Febelfin, UNIZO, UCM en de gerechtelijke politie van Brussel (*National and International Fraud Office*) in 2015 publiceerde, https://www.ibr-ire.be/nl/het_instituut/actualiteit/pers/Documents/Brochure-betalingsfraude-NL-DEF.pdf

Buiten het feit dat binaire opties erg speculatief zijn en grote risico's inhouden²³, hebben bepaalde aanbieders van binaire opties niet de vereiste vergunning als beleggingsonderneming of kredietinstelling, en mogen ze geen bankdiensten en/of beleggingsdiensten aanbieden in België of vanuit België. Ze publiceren evenmin een door de FSMA goedgekeurd prospectus, zoals bij elk publiek aanbod van beleggingsinstrumenten in België is vereist.

Ondanks hun schijn van degelijkheid worden verschillende platforms die binaire opties verhandelen uitgebaat door niet-erkende bedrijven onder leiding van oplichters die zonder vergunning handelen, de resultaten van de platforms vervalsen en de belegde fondsen verduisteren. In dergelijke gevallen zien beleggers hun belegde geld nooit terug aangezien deze illegale dienstverstrekkers zich veelal in het buitenland bevinden. In de dossiers die in dit verband werden doorgemeld, stelde de CFI vast dat de Belgische rekeningen van een Ltd. werden gecrediteerd met fondsen komende van slachtoffers en dat de gelden telkens verder overgeschreven naar de rekening van een andere (tweede) Ltd. in het buitenland. Daarna werden de fondsen ten gunste van een derde Ltd. in een derde land overgeschreven. De derde Ltd. is een onderneming voor elektronisch geld die internettransacties verwerkt en de gelden, onder inhouding van een vergoeding, overmaakt aan de handelaren.

Het gebruik van verschillende Ltd-vennootschappen en bankrekeningen in België en in het buitenland bij de verrichtingen is bedoeld om later onderzoek te bemoeilijken naar de uiteindelijke bestemming van de verduisterde fondsen. In de doorgemelde dossiers maakten betrokkenen het onderwerp uit van onderzoeken inzake oplichting bij valutahandel via internet en via fictieve Forex handelsplatformen. De slachtoffers werden benaderd via internet en telefoon om voor rekening van bedrijven te speculeren op de valutamarkt (FOREX). Achter de vennootschappen zitten callcenters waar handelaren toekomstige slachtoffers lokken met een beloofd rendement van 20 tot 30% of meer. In werkelijkheid ging het om fictieve handelsplatformen. De dienst *Enforcement* van de FSMA ontving onder meer diverse klachten van gedupeerden die geld aan de oplichters hadden overgeschreven, telkens met dezelfde betalingsreferentie als in het doorgemelde dossier. Daarom was er sterk vermoeden dat oplichters gebruik maken van het betalingssysteem van deze laatste Ltd. (onderneming voor elektronisch geld).

²³ Zie hierover de waarschuwing van de FSMA (http://www.fsma.be/nl/Site/Repository/press/div/2014/2014-05-02_binaryoptions.aspx)

1.1.5. Corruptie

Een wijdverbreid verschijnsel

Corruptie is een wereldwijd verschijnsel en treft zowel economische activiteiten als overheidsdiensten. Geen enkel land blijft van corruptie gespaard en de kosten zijn enorm. Volgens een schatting van het IMF zou er jaarlijks tussen 1.500 en 2.000 miljard dollar smeergeld worden betaald, dit is zowat 2% van het wereldwijde bbp²⁴.

De bedragen in de dossiers die de CFI in verband met corruptie doormeldde bevestigen de omvang van dit verschijnsel, met bedragen die schommelen tussen enkele duizenden EUR en honderden miljoenen EUR.

Analyse van de doorgemelde dossiers die in verband met corruptie werden doorgemeld toont aan dat het vooral gaat om corruptie van overheidsambtenaren en in minder mate over private corruptie. De betrokkenen zijn hoofdzakelijk politiek prominente personen (PEP's), voornamelijk buitenlanders en/of personen die in het buitenland wonen; ofwel overheidsambtenaren of personen die in de private sector werken, veelal Belgen en/of personen die in België wonen.

De witwasverrichtingen vinden meestal via het bankstelsel plaats. Het is niet ongewoon dat er bankrekeningen worden geopend enkel en alleen om witwasverrichtingen uit te voeren. In de doorgemelde dossiers stelde de CFI vast dat er grote financiële stromen plaatsvonden in verband met erfdelen die aan erfgenamen werden nagelaten door personen die om gevallen van corruptie bekend stonden. Er werden tegoeden die bij verschillende banken in een buurland werden aangehouden naar België teruggebracht. De tegoeden werden op rekeningen geplaatst die speciaal daarvoor bij banken in België op naam van de erfgenamen werden geopend. De tegoeden, in de vorm van effecten voor een totaalbedrag van meerdere miljoenen EUR, werden verkocht en de opbrengst van de verkoop werd overgeschreven naar andere rekeningen bij verschillende andere banken in België.

De gebruikelijke verrichtingen zijn hoofdzakelijk stortingen in contanten gevolgd door overschrijvingen naar het buitenland, ofwel overschrijvingen uit het buitenland gevolgd door opnames in contanten. In het bijzonder wanneer er politiek prominente personen bij betrokken zijn worden de witwasverrichtingen uitgevoerd door de corrupte persoon zelf of door een derde. Het gaat dan om familieleden, vennoten of beoefenaars van niet-financiële beroepen. In enkele gevallen maakt men gebruik van meer ingewikkelde witwastechnieken, zoals privébankieren in het buitenland, doorsluisrekeningen, schermvennootschappen en offshorecentra. Er wordt ook in roerende- en onroerende waarden of verzekeringen geïnvesteerd, zowel door Belgen als door buitenlanders.

²⁴ IMF, *Corruption: Costs and Mitigating Strategies*, 2016.

1.2 De terreurdreiging en de financiering ervan

1.2.1 Het jaar van de aanslagen in Brussel

In de ochtend van 22 maart 2016 kende België de grootste terroristische aanslag in de geschiedenis van het land. Bij twee verschillende bomaanslagen op de luchthaven van Zaventem en het metrostation Maalbeek in Brussel kwamen in totaal meer dan 30 slachtoffers om het leven en raakten honderden mensen gewond. De aanslagen in Brussel werden voorbereid en uitgevoerd door individuen met banden met terreurgroep Islamitische Staat (IS). Bovendien bleek er ook een duidelijke band met de aanslagen in Parijs in november 2015 en met de opgerolde terreurcel van Verviers in januari 2015.

De aanslagen in Brussel hebben uiteraard een grote invloed gehad op het werk bij de CFI rond de financiering van terrorisme in 2016. Reeds vanaf 2014 werd duidelijk dat de groei van de macht van IS en het toenemende aantal 'Foreign Terrorist Fighters' die ook vanuit België naar het conflictgebied vertrokken, de Belgische diensten met een bevoegdheid op het vlak van terrorisme voor een nieuwe realiteit plaatsten. In 2016 is deze realiteit door de aanslagen zeer acuut geworden en is de problematiek geëvolueerd van vertrekkers die zich in Syrië en Irak bij IS gingen aansluiten naar 'returnees' en eenzame wolven die in hun thuisland aanslagen plegen.

De CFI is bevoegd voor de financiering van terrorisme op nationaal vlak. De CFI onderzoekt de meldingen van verdachte verrichtingen die zij ontvangt van de verschillende categorieën van melders alsook de inlichtingen die zij ontvangt van het federale parket, de politie of inlichtingendiensten. Bovendien voert zij strategische analyses uit om typologieën te ontdekken en het risico op de financiering van terrorisme correct in te schatten. Daarnaast is de CFI onderdeel van een internationaal netwerk van FIUs en neemt zij deel aan de activiteiten en projecten van de overkoepelende organisaties zoals de FATF en de Egmont Groep.

1.2.2 Evolutie in cijfers en trends

Cijfermatig overzicht van de door de CFI aan de parketten doorgemelde dossiers over terrorisme

In 2016 werden 112 dossiers doorgemeld wegens ernstige aanwijzingen van de financiering van terrorisme of witwassen van geld uit terrorisme. Dit is een sterke stijging tegenover de 75 dossiers uit 2015 en meer dan een verdriedubbeling van het aantal dossiers uit 2014. Het totale bedrag in de doorgemelde dossiers blijft stabiel en is in absolute cijfers relatief beperkt met 6,66 miljoen EUR in 2016.

In tegenstelling tot het aantal dossiers blijft het totale bedrag in de dossiers doorgemeld voor de financiering van terrorisme relatief beperkt in vergelijking met het totale bedrag van alle doormeldingen van de CFI aan de parketten. Deze absolute cijfers vormen echter geen goede graadmeter voor het belang dat de voorbije jaren bij de CFI aan de dossiers rond terrorismefinanciering gehecht werd. In een context van terrorismefinanciering is de absolute grootte van de bedragen trouwens weinig relevant, dikwijls kan de transactie op zich voldoende zijn om personen te lokaliseren of met elkaar in verband te brengen, en dit ongeacht het bedrag van de verrichting.

De CFI heeft gereageerd op het stijgende aantal meldingen door begin 2015 intern een 'cel terro' op te richten waarin de specifieke operationele en strategische kennis met betrekking tot

de financiering van terrorisme gebundeld wordt en die een snelle behandeling toelaat van alle informatie met betrekking tot de materie.

Recente evolutie in de vastgestelde typologieën

- Van FTFs naar ‘returnees’ en lone wolven

In 2015 meldde de CFI nog verschillende dossiers door aan de parketten over vertrekkers die hun rekeningen leeghaalden of kredieten aangingen. Uit de door de CFI doorgemelde dossiers bleek verder dat de Belgische strijders hun vertrek vaak financierden met loon, sociale uitkeringen of cash-stortingen die gezien de politionele antecedenten mogelijk voortkwamen uit kleinschalige criminele activiteiten.

Deze vorm van rechtstreekse financiering van IS door buitenlandse strijders werd in de dossiers doorgemeld in 2016 niet meer vastgesteld. Informatie van OCAD bevestigt dat het fenomeen van de vertrekkers uit België in 2016 bijna volledig gestopt is.

In de plaats daarvan groeide in 2016 de vrees van een aanslag in België zelf, die in maart trieste waarheid werd. De problematiek van de zogenaamde ‘returnees’ bleef ook nadien zeer actueel. De vrees is reëel dat de personen die teruggekeerd zijn of willen terugkeren minstens getraumatiseerd en mogelijk geradicaliseerd zijn en ingezet zouden kunnen worden om aanslagen te plegen.

Naast de ‘returnees’ die minstens een korte periode in het conflictgebied verbleven hebben, werden recent ook aanslagen gepleegd door personen die nooit naar Syrië of Irak gereisd zijn en kunnen beschouwd worden als ‘Homegrown Terrorist Fighters’ - ‘HTFs’ of ‘lone actors’. Deze personen blijken op zeer korte tijd te zijn geradicaliseerd en laten zich enkel inspireren door IS, maar ontvangen geen rechtstreekse operationele of financiële steun. Naarmate de situatie van IS in Irak en Syrië meer precair wordt, kan verwacht worden dat de organisatie nog meer zal aansturen op dit type van aanslagen. Nu al worden via sociale media volgelingen opgeroepen om niet meer uit te reizen maar de strijd in het land van verblijf te voeren. IS raadt hierbij aan om eenvoudige en gemakkelijk toegankelijke wapens te gebruiken en weinig beveiligde “zachte” doelen uit te kiezen met het oog op het maken van een maximaal aantal slachtoffers.

Deze dreiging van aanslagen door returnees of HTFs stelt de diensten bevoegd voor terrorismebestrijding voor nieuwe uitdagingen. Dit geldt zeker voor de CFI, aangezien de financiële verrichtingen die geassocieerd worden met deze nieuwe vormen van terrorisme zeer beperkt en vooral moeilijk te traceren zijn. Terwijl bij witwassen nog altijd uitgegaan wordt van een verdachte verrichting is het vertrekpunt bij een onderzoek naar de financiering van terrorisme dikwijls een entiteit die mogelijk in verband gebracht kan worden met terrorisme, waarvoor dan de financiële verrichtingen onderzocht worden. De CFI heeft toegang tot de dynamische databank van OCAD en heeft op die manier zicht op de gekende FTFs en geradicaliseerde individuen.

Financieel onderzoek kan ook bevestigen of een persoon in conflictgebied al dan niet geld ontvangt van familie en kennissen en dus nog in leven is. Deze informatie is waardevol omdat in het verleden gebleken is dat verschillende FTFs hun dood geënceneerd hebben om vrijer te kunnen reizen en opereren. De CFI heeft in 2016 verschillende dossiers doorgemeld aan het

federaal parket die betrekking hebben op onrechtstreekse geldverzendingen aan strijders in conflictgebied.

- De aanslagen in Parijs en Brussel

Na de aanslagen in Brussel heeft de CFI een analyse gemaakt van de financiële aspecten die verband hielden met de aanslagen en ruimer gekeken naar de financiering van de structuur die verantwoordelijk was voor het opzetten van de opgerolde terreurcel in Verviers in januari 2015, de aanslagen in Parijs in november 2015 en tenslotte de aanslagen op het metrostation Maalbeek en de luchthaven van Zaventem op 22 maart 2016.

Hoewel de organisatie achter Verviers en de aanslagen in Parijs en Brussel in handen was van één enkele structuur wil dit echter nog niet zeggen dat de operationele cellen strak hiërarchisch geleid werden of zelf duidelijk gestructureerd waren. Het beeld dat naar boven komt uit de onderzoeken is er één van min of meer autonoom opererende cellen in los samenwerkingsverband, met het fiat en beperkte sturing door de IS-leiding in Syrië en Irak. Zolang IS over een grote militaire slagkracht beschikte in het conflictgebied en FTF's nuttig kon trainen en inzetten, was de aandacht van de organisatie voor West-Europa als target eerder beperkt.

Ook in de financiering van de aanslagen is de gewijzigde visie van IS op acties buiten het 'kalifaat' zichtbaar. De organisatie steunt de cellen op financieel vlak blijkbaar soms wel gedeeltelijk, maar voorziet zeker niet in alle noden.

Verskillende successen in het onderzoek naar de aanslagen in Parijs en Brussel zijn te danken aan het feit dat de betrokkenen op min of meer geïmproviseerde en zelfstandige wijze fondsen moesten verzamelen of overmaken.

Door de immense impact en de zware gevolgen van de aanslagen bestaat de neiging om aan de daders en bij uitbreiding aan IS een grote mate van professionalisme toe te kennen bij de organisatie van die aanslagen.

Op verschillende vlakken lijkt de organisatie echter vooral geïmproviseerd te hebben. Verschillende daders aarzelden of trokken zich op het laatste moment terug, de explosieven geraakten maar gedeeltelijk op de plaats van bestemming en de daders op de vlucht contacteerden schijnbaar willekeurig kennissen om hen te helpen.

Bij het onderzoek naar de financiering en de financiële elementen van de aanslagen komt hetzelfde beeld naar voor. Een deel van de middelen voor de aanslagen is duidelijk afkomstig van IS in Syrië, maar daarnaast lijken de verschillende cellen ook autonoom en op de meest uiteenlopende manieren geld verzameld en overgeschreven te hebben. De betrokkenen gebruikten diverse financieringsbronnen en technieken schijnbaar zonder duidelijke strategie en soms zonder zich zorgen te maken om mogelijke detectie. Het feit dat een ook op financieel vlak weinig gestructureerde organisatie aanslagen kan plegen met dergelijke vernietigende impact is niet enkel zeer verontrustend maar leidt ook tot bepaalde conclusies op het vlak van de aanpak van de financiering van terrorisme.

Hierna worden de verschillende financieringsbronnen en –mechanismen besproken die vastgesteld werden bij de terroristische cel van Verviers en de aanslagen van Parijs en Brussel, of waarvan IS mogelijk gebruik maakte in Syrië en Irak. Daarnaast worden een aantal

conclusies en aanbevelingen geformuleerd om tot een efficiënte financiële aanpak van terrorisme te komen.

1.2.3 Vastgestelde financieringsbronnen en mechanismen

Financieringsbronnen

- Macrofinanciering

Terreurgroep IS vormt op het vlak van financiering een volledig nieuw fenomeen. Waar 'klassieke' terroristische organisaties voordien de grootste moeite hadden om de nodige fondsen te verzamelen om hun werking op lange termijn te garanderen, had IS al van bij de start toegang tot een omvangrijk kapitaal. De fysieke en administratieve controle van een grondgebied dat zich aanvankelijk uitstrekte over grote delen van Syrië en Irak verschafte IS een ongekend grote bron van inkomsten uit illegale activiteiten. Bovendien heeft IS tijdens een grootschalig offensief in 2014 het gebied onder controle in Syrië en Irak nog gevoelig kunnen uitbreiden.

De belangrijkste vormen van illegale macro-financiering in het gebied onder controle van IS zijn bankroof, afpersing, mensenhandel, smokkel van olie en kidnapping.

De CFI werd in haar operationele activiteit slechts in beperkte mate en onrechtstreeks geconfronteerd met deze vormen van macrofinanciering, aangezien zij sterk geografisch gebonden zijn aan het conflictgebied en de buurlanden van Irak en Syrië. Op strategisch vlak werden echter twee mogelijke vormen van macrofinanciering onder de loep genomen, gezien de potentiële Belgische repercussies. Het gaat om de illegale handel in culturele antiquiteiten en de handel in Captagon.

Door controle te verwerven over archeologische sites in Syrië en Irak heeft IS mogelijk een illegaal inkomen kunnen putten uit de handel in antiquiteiten. Uit rapporten van de UNESCO blijkt dat de handel in eeuwenoude culturele objecten uit sites in Irak en Syrië vanaf 2015 mogelijk belangrijker werd als financieringsbron. Deze problematiek van illegale handel in antiquiteiten is zeer relevant voor België. Brussel zou als belangrijk handelscentrum voor antiek ook als draaischijf kunnen fungeren voor deze handel in culturele objecten, waarvan de opbrengsten terugvloeien naar IS. Naast de fysieke aanpak van de smokkel in cultureel erfgoed, is ook het detecteren van de onderliggende geldstromen een belangrijk wapen in de aanpak van deze illegale handel.

Het belang van de handel in antiquiteiten in de totale financieringscapaciteit van IS dient bovendien waarschijnlijk gerelativeerd te worden. Volgens plaatselijke archeologen vertoonde de organisatie weinig interesse in de handel. Door het verdere terreinverlies in 2016 verloor IS de controle over de belangrijke sites zoals Palmyra, zodat deze specifieke vorm van macrofinanciering op dit moment nog weinig relevant is.

De toenemende bombardementen van de anti-IS coalitie en de opéénvolgende militaire nederlagen hebben de financieringscapaciteit van de organisatie vanaf 2015 in het algemeen sterk aangetast. Bovendien steunde IS traditioneel sterk op occasionele financieringsbronnen en niet op financieringsbronnen die op lange termijn een stabiele inkomstenstroom genereren.

Er zijn aanwijzingen dat IS zich vanaf midden 2015 meer ging toeleggen op de handel in drugs, meer bepaald Captagon, om de afname in inkomsten te compenseren.

Captagon is de merknaam voor een amfetaminederivaat dat zeer populair is in het Midden-Oosten als ‘partydrug’ en dat ook door de strijdende partijen in Syrië en Irak als stimulerend middel gebruikt wordt. In de Bekaa-valei in Oost Libanon werd jarenlang hash maar ook Captagon geproduceerd. Sinds het ontstaan van de oorlog in Syrië hebben de Captagon-producenten van de chaos geprofiteerd om hun productie te delocaliseren naar Syrië en zo het risico op ontdekking nog te verkleinen.

De oorlog in Syrië zou bovendien één van de belangrijkste oorzaken zijn van de snelgroeiende wereldwijde handel in illegale amfetamines. Het aantal inbeslagnames van dit soort producten is de voorbije vijf jaar verviervoudigd. Aangezien Captagon zeer populair is niet enkel onder de strijdende partijen maar ook onder de getraumatiseerde en vluchtende burgerbevolking, is het niet onwaarschijnlijk dat IS een deel van deze handel overgenomen zou hebben. Met een potentiële opbrengst van honderden miljoenen dollar per jaar zou de Captagonhandel voor IS een grote en stabiele bron van inkomsten vormen.

Niet alle financieringsbronnen van IS zijn echter illegaal. Dankzij een ingenieuze marketing en communicatiestrategie, waarbij moderne technologische hulpmiddelen gebruikt worden, slaagt de organisatie er tevens in om aanzienlijke donaties binnen te halen van personen en organisaties uit de Golfregio. Daarnaast betaalden de verschillende buitenlandse strijders, alvorens zich bij de rangen van IS te voegen, aanvankelijk een ‘instap’- bijdrage. Deze fondsen kwamen vaak voort uit het salderen van hun bankrekening of het afsluiten van kortlopende kredieten vlak voor hun vertrek.

De financiële inlichtingendiensten zoals de CFI in België kunnen in het algemeen relatief weinig doen tegen de macrofinanciering van IS, omdat een militaire aanpak op het terrein veel efficiënter is om het gebied onder controle van de organisatie in te dammen en op die manier de financieringsbronnen droog te leggen.

Nu dit voor een stuk gebeurd is en er ook steeds minder FTFs naar het conflictgebied trekken, wordt de financiële focus enigszins verlegd. IS zal meer geneigd zijn om de via macrofinanciering verzamelde fondsen door te sluizen naar cellen in Europa met het oog op het plegen van aanslagen.

Anderzijds zullen individuen of cellen in Europa zich ook in toenemende mate zelf gaan financieren of zelf gaan instaan voor hun logistieke behoeften.

- Microfinanciering

- **Legale herkomst**

Uit de analyse van financiële profiel van de betrokkenen bij de aanslagen van Parijs en Brussel in de maanden voor de aanslagen blijkt dat een aanzienlijk deel van de inkomsten op de rekeningen afkomstig is van een loon, werkloosheidsuitkeringen of andere sociale uitkeringen.

- **Illegale herkomst**

Velen hebben talrijke politionele antecedenten en zijn gekend voor (kleinschalige) drughandel en –gebruik, diefstal, heling en andere criminele feiten.

De inkomsten van deze illegale activiteiten liggen vermoedelijk aan de basis van de occasionele cashstortingen die op de rekeningen worden waargenomen. Anderzijds is het aannemelijk dat het grootste deel van de cash inkomsten ook in cash wordt uitgegeven, o.a. aan de huur van dure wagens, drugs en luxegoederen.

Op het moment van de voorbereiding van een aanslag lijkt het waarschijnlijk dat deze contanten ook gebruikt worden om te voorzien in de logistieke aspecten. De betrokkenen hebben de gewoonte om via criminele feiten te voorzien in een bijkomende cashstroom en uit de informatie die beschikbaar is blijkt dat IS mogelijk wel financieel bijspringt maar dat het grootste deel van de financiering door de cellen toch op autonome wijze gebeurt.

Naast de kleine criminaliteit als financieringsbron voor terrorisme werd in 2015 en 2016 ook duidelijk dat de grenzen tussen het zware banditisme en het terrorisme vervaagd waren.

Deze vermenging tussen het criminele milieu en het terrorisme zorgt ervoor dat potentiële daders van terroristische aanslagen de nodige connecties verwerven die hen niet enkel toegang verschaffen tot zware wapens en valse documenten maar hen eveneens potentieel bijkomende financieringsbronnen opleveren.

Financieringsmechanismen

- Cash

De grote vaststelling bij financieel onderzoek en tevens de belangrijkste reden waarom het zo moeilijk is om een concreet beeld te krijgen van de financiering van terroristische aanslagen en organisaties is het wijdverbreide en algemene gebruik van cash geld. Bij het onderzoek naar de aanslagen biedt de informatie op de rekeningen van de betrokkenen geen verklaring voor de bedragen die uitgegeven werden aan de aankoop van wapens en explosieven, het huren van de wagens en safehouses en alle andere kosten die met het opzetten van een terroristische cel gepaard gaan. Uit de politionele onderzoeken en uit de verklaringen van de verdachten zelf blijkt dan ook dat zo goed als alle aankopen in cash gebeurden.

Voor verrichtingen waarbij cash mogelijk teveel zou opvallen werd dan wel een prepaid card of rekening gebruikt, maar dan nog werd het geld eerst in cash op de rekening gestort.

De ‘kleine’ criminaliteit die vermoedelijk gedeeltelijk als financieringsbron diende voor de aanslagen leverde uiteraard cash geld op.

- Nieuwe communicatie- en betaalsystemen

Ondanks een salafistische visie op de maatschappij heeft IS altijd gebruik gemaakt van de nieuwste communicatie- en informatietechnologie om haar boodschap te verspreiden.

De betrokkenen bij de aanslagen in 2015 en 2016 gebruiken eveneens frequent recente apps en betaalsystemen. Uit de financiële informatie blijken regelmatige aankopen online, betaald via paypal of andere online betaalsystemen.

Deze verrichtingen zijn niet onmiddellijk in verband te brengen met de voorbereiding op de aanslagen, maar geven wel een beeld van het gemak waarmee omgegaan wordt met deze 'nieuwe' ICT-toepassingen.

- Vooraf betaalde debetkaarten

De onderzoeken naar Parijs en Brussel toonden aan dat verschillende betrokkenen gebruik maakten van vooraf betaalde debetkaarten. Deze kaarten hebben dezelfde functionaliteit als een kredietkaart, maar op de rekening die aan de kaart verbonden is moet vooraf het aan te wenden bedrag gestort worden.

De reden voor de terroristen om dit soort betaalmiddel te gebruiken is vermoedelijk niet de anonimiteit. Sommige vooraf betaalde debetkaarten laten wel anoniem gebruik toe – de gebruiker kan de provisie dan in cash voorzien zonder identificatie – maar de bedragen waarvoor dit mogelijk is, zijn zeer beperkt. De kaart die bij de voorbereiding van de aanslagen in Parijs gebruikt werd, was van een ander type en wel degelijk gekoppeld aan een rekening waarvan de titularis geïdentificeerd werd. Dit type kaart was dus niet anoniem maar enkel niet gepersonaliseerd, aangezien de naam van de titularis niet geprint werd op de kaart zelf. Waarschijnlijk werd dit type kaart eerder gebruikt omdat bij aanvraag geen summier onderzoek van de kredietwaardigheid van de cliënt gebeurt, wat vaak wel het geval is bij een klassieke kredietkaart. Daarenboven trekt de betaling via kaart bij bepaalde verrichtingen zoals het huren van auto's minder de aandacht dan grote cashbetalingen.

- Virtuele munten

Virtuele betaalsystemen zoals Bitcoin houden een reëel risico in op misbruik voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Dit risico heeft vooral betrekking op het tweede witwasstadium, de circulatie van fondsen. Hoewel de keten van transacties ('blockchain') in het Bitcoin-systeem in principe openbaar is, toch kan het door het gebruik van bepaalde software in de praktijk zeer moeilijk zijn om het spoor van het geld te volgen.

Virtuele munten worden bovendien frequent gebruikt voor betalingen op illegale handelsplatformen, die verborgen zitten in het 'darknet', het niet algemeen toegankelijke deel van het internet.

Virtuele munten vormen ook een risico voor de financiering van terrorisme. In 2014 riep IS haar sponsors op om fondsen over te maken via Bitcoin, omdat het geld dan moeilijker getraceerd zou kunnen worden.

2. Kwetsbaarheden van bepaalde sectoren

Met betrekking tot de bestrijding van witwassen van geld definieert de FATF kwetsbaarheden als het geheel van structurele en institutionele factoren die het plegen van een misdrijf en/of het uitvoeren van een witwasverrichting aantrekkelijk maakt²⁵.

Kwetsbaarheden houden verband met het juridische stelsel, praktische maatregelen en instrumenten die in een bepaalde sector worden gebruikt. De waarschijnlijkheid dat een risico zich voordoet is eveneens belangrijk.

Op basis van verschillende criteria (organisatie, toezicht, structuur, verhandeld product/dienst) werden er bij de nationale risicoanalyse witwassen²⁶ (dreigingen en kwetsbaarheden) verschillende sectoren aangeduid die op het gebied van witwassen bijzonder kwetsbaar zijn.

2.1. Bouwsector

Verschillende factoren maken de bouwsector kwetsbaar op het vlak van witwassen. Een van de belangrijkste elementen is het gebruik van onderaannemers. Achter deze onderaannemers kunnen verschillende andere vennootschappen schuilgaan en de zaakvoerder die de juridische verantwoordelijkheid dragen zijn stromannen. Bovendien worden er vaak nieuwe zaakvoerders aangesteld, waardoor onderzoek en vervolging wordt bemoeilijkt, zeker als deze zaakvoerders stromannen zijn, onvermogen zijn of verdwijnen wanneer deze frauduleuze verrichtingen aan het licht komen.

In deze sector wordt ook een groot aantal lege vennootschappen of slapende vennootschappen gebruikt. Verder vervaardigt men valse documenten, vooral op het gebied van sociale fraude. Met een vaag en uitgebreid maatschappelijk doel wordt het ook gemakkelijker om constructies met verschillende vennootschappen op te zetten (groepsstructuren die als matroesjka's in elkaar passen) en illegale activiteiten uit te oefenen.

Kortom, de sector voert niet-aangegeven activiteiten uit die grote stromen contant geld voortbrengen.

De ervaring van de CFI bevestigt deze kwetsbaarheden. Het aantal doorgemelde dossiers toont aan dat vaak gebruik wordt gemaakt van frauduleuze onderaanneming, wat de analyse van de financiële stromen bemoeilijkt: vennootschappen besteden het werk uit aan verschillende bedrijven, die op hun beurt opnieuw een beroep doen op onderaannemers. Hierbij worden dan valse facturen opgesteld om de financiële stroom te verantwoorden, die noodzakelijk is voor de betaling in het zwart. Dit getrapte systeem kan blijven voortbestaan omdat de bedrijven na een eerste controle failliet worden verklaard en onmiddellijk worden vervangen door een andere vennootschap die met dat doel werd opgericht. Uit verschillende dossiers blijkt ook dat een beroep wordt gedaan op niet-aangegeven werkkrachten, meer bepaald bij zogenaamde "Braziliaanse" netwerken. Er wordt niet alleen misbruik gemaakt van de detacheringsprocedure

²⁵ FATF Guidance for Countries on assessing money laundering and terrorist financing risk – oktober 2012 (www.fatf-gafi.org)

²⁶ De nationale risicoanalyse witwassen werd uitgevoerd door de Partnernraad van het College voor de coördinatie van de strijd tegen het witwassen van geld van illegale afkomst. De kwetsbaarheidsanalyse werd uitgevoerd met bijdragen van de CFI, de FOD Economie, de NBB, de FSMA, de FOD Financiën en de Administratie der Douane en Accijnzen.

maar ook van de techniek van de schijnzelfstandigheid. Schijnzelfstandige kunnen de daders ook goedkoper buitenlandse werknemers tewerkstellen.

Uit de doorgemelde dossiers blijkt ook dat de bouwbedrijven die voor fraude en witwassen worden gebruikt vooral lege vennootschappen zijn die niet lang blijven bestaan, soms slapend blijven en mogelijk kwetsbaar zijn. De CFI heeft overigens vastgesteld dat er steeds vaker bouwbedrijven tussenkomen bij witwassen door gebruik te maken van de compensatietechniek.

Hier voegen we tot slot nog aan toe dat de CFI soortgelijke praktijken vaststelde in doorgemelde dossiers waarin de industriële schoonmaaksector en wegvervoer betrokken waren.

2.2. Kunst- en antieksector

De kunst- en antiekmarkt is ruim en omvat zowel verrichtingen van veilingen en aankopen in kunstgalerijen, musea, bij antiekhandelaars en verzamelaars, en dan mogen we de groei van internethandel niet uit het oog verliezen.

Er zijn verschillende kenmerken die de kunst- en antiekmarkt kwetsbaarder maken op het vlak van investeringen van geld van criminele oorsprong. De markt is moeilijk te controleren, men gaat steeds discreet te werk en de markt is ondoorzichtig. Galeriehouders, antiekhandelaars en veilingen zijn eenvoudig te controleren, de distributiekkanalen zijn echter moeilijker te controleren wanneer het gaat om directe verkoop tussen particulieren, in het bijzonder op het internet, dat tegenwoordig steeds vaker wordt gebruikt.

Hoe hoger de waarde van de verkochte producten in een ondoorzichtige sector, hoe kwetsbaarder de sector is voor witwassen. In de kunst- en antieksector is de waarde van het verhandelde product vaak niet transparant of objectief te bepalen. Soms gaat het om grote bedragen, waardoor deze goederen voor witwasverrichtingen kunnen worden gebruikt.

Er zijn nog andere elementen die de sector kwetsbaar maken: het gaat om waardevolle goederen die gemakkelijk kunnen worden vervoerd en er kunnen valse documenten worden opgesteld. In de sector kan snel of vaak van eigenaar worden gewisseld, er kan anoniem worden gewerkt, in het bijzonder op het internet. De kwetsbaarheid van de sector met betrekking tot de anonimiteit wordt nog versterkt door de bloei van nieuwe financiële technologie, in het bijzonder anonieme betaalmiddelen zoals virtuele munten (*zie deel 3 van dit verslag*).

In de dossiers die de CFI aan de gerechtelijke overheden doormeldde stelde de CFI vast dat de kunst- en antieksector op diverse manieren kan gebruikt worden. *Deze sector wordt gebruikt als kanaal om criminele activiteiten te plegen. In verschillende dossiers is sprake van handel in kunstwerken, waarbij verrichtingen in contanten worden gebruikt (stortingen in contanten op rekeningen, gevolgd door opnames in contanten) en internationale overschrijvingen (meer bepaald in verband met China). In andere dossiers is de sector betrokken bij diefstal, namaak of oplichting in verband met kunstwerken of antiek.*

Deze sector wordt ook gebruikt als kanaal om geld van illegale oorsprong wit te wassen. Uit de doorgemelde dossiers blijkt dat de investering in de kunstsector wordt gebruikt om illegale opbrengsten uit corruptie, drughandel en handel in clandestiene werkrachten wit te wassen. Bij de gebruikte technieken horen onder andere valse facturen (wanneer een handelaar een valse factuur opstelt voor een cliënt), valse veilingen (de witwasser verkoopt kunstwerken via een veiling, de medeplichtige koper betaalt met vuil geld) of valse veilingen op het internet.

2.3. Sector van edelstenen en edele metalen

De sector van handelaars in edelstenen en edele metalen is kwetsbaar op het gebied van witwassen. Wegens het grote aantal spelers in deze sectoren en de mogelijkheid dat er valse documenten of valse facturen worden gebruikt zijn controles niet eenvoudig. Daarenboven zijn de activiteiten nauw verbonden met in- en uitvoer en zijn er banden met vennootschappen in landen waar de maatregelen ter bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme minder streng.

Wat de kwetsbaarheid betreft kunnen sectoren die goederen verhandelen of behandelen die gemakkelijk verwisselbaar zijn of kunnen worden gewijzigd als kwetsbaar worden beschouwd. Hetzelfde geldt voor de goudsector omdat goud gemakkelijk uit juwelen kan worden gehaald en in staven kan worden verwerkt. Onbewerkt goud kan dan ingewisseld worden tegen contanten of worden doorverkocht.

Goederen die gemakkelijk te vervoeren zijn maken het ook gemakkelijker om witwasverrichtingen uit te voeren. Juwelen en edelstenen kunnen zo witwasverrichtingen vergemakkelijken, wat de sector die deze goederen verhandelt kwetsbaarder maakt op het vlak van witwassen.

De diamantsector is kwetsbaar door de handelspraktijken in deze sector. De internationale aard van de diamanthandel (het merendeel van de tegenpartijen, cliënten of leveranciers, bevinden zich in het buitenland) kan het moeilijk maken om cliënten en leveranciers te identificeren. De jongste jaren groeide, naast Antwerpen, het belang van een aantal andere buitenlandse centra (Dubai, Zuid-Afrika, Israël, India), wat niet alleen de diamantstromen maar ook de geldstromen vereenvoudigde. Tot slot is ook het gebruik van contanten nog wijdverbreid in deze sector.

De kwetsbaarheden van de sector van edelstenen en edele metalen nemen mogelijk nog toe door de ontwikkeling van verschillende producten uit technologische innovaties, meer bepaald het omwisselen van virtuele munten in edele metalen (goud, zilver) of het gebruik van betaalkaarten die verband houden met de voorraden diamant, goud en zilver (zie deel 3 van dit verslag).

2.4. Horecasector

De horecasector is op verschillende vlakken kwetsbaar voor witwassen. In deze sector worden veel contanten gebruikt en door greep te houden op de boekhouding van een horecazaak kan de regelmatige ontvangst van grote hoeveelheden contanten worden verantwoord. Geld van illegale oorsprong kan gemakkelijk worden vermengd met legale inkomsten van de zaak of worden gebruikt om niet-aangegeven werknemers te betalen. Het omzetcijfer doen toenemen om wit te wassen geld in te brengen is een wijdverbreide praktijk. Door het grote omzetcijfer wordt dit eenvoudiger.

Men maakt ook gebruik van stromannen, waardoor betrokkenen die willen frauderen anoniem kunnen blijven, en van valse documenten: valse facturen, valse btw-briefjes, valse C4's.

Een sector als de horecasector, waarbij ondernemingen een korte levensduur hebben, zijn kwetsbaarder op het vlak van fraude en witwassen. In de sector komen "vergankelijke" vennootschappen voor en worden constructies opgezet om facturen voor valse dienstverlening te kunnen opmaken, zo kan contant geld uit de boekhouding vloeien. Bij dergelijke fraude- en witwasconstructies komen volgende verschijnselen vaak voor: de vennootschap wordt failliet verklaard, ontbonden, opgegeven of de ene juridische constructie wordt op korte tijd door een andere vervangen (meestal wanneer er belasting- of btw-controles worden opgestart). Er worden ook vaak nieuwe zaakvoerders aangesteld.

Gelet op de grootte van de markt, heeft het grote aantal spelers een invloed op het vermogen van de controleautoriteiten om correct toe te zien op de sector.

De ervaring van de CFI bevestigt de kwetsbaarheden van de sector, deze sector wordt gebruikt om illegale activiteiten te verhullen zoals drughandel, exploitatie van prostitutie of mensenhandel.

2.5. Kleinhandelsdistributie

Deze groep omvat voornamelijk nachtwinkels, kleinhandelaars in tabakswaaren en winkels die telefoonkaarten verkopen. De enige preventieve bepaling met betrekking tot deze handelaars is het algemene verbod om enige betaling in contanten te aanvaarden voor goederen of diensten met een waarde van meer dan 3 000 EUR.

Ook deze sector is op verschillende vlakken kwetsbaar voor witwassen. Net zoals de horecasector biedt de kleinhandel het voordeel dat er grote cashflow is. Het wit te wassen geld kan gemakkelijk in de kassa van de zaak worden ondergebracht alvorens onder het mom van handelsopbrengsten (zie het kaderstuk over migrantensmokkel) in het financiële stelsel te worden gebracht.

Bovendien worden er in verschillende zaken schijnzelfstandigen of stromannen gebruikt als zaakvoerders. Andere kenmerken die vaak terugkeren zijn: vage en ruime maatschappelijke doelen, ondoorzichtige boekhouding, zwartwerk en een ongewoon hoog omzetcijfer in verhouding met de economische werkelijkheid. Door de beschikbaarheid van contanten kunnen informele systemen voor geldverzending (ondergronds bankieren zoals hawala) worden gebruikt.

Controles in verschillende handelszaken toonden aan dat bedrijven in deze sector een vrij korte levensduur hebben (12 tot 18 maanden), wat de sector nog kwetsbaarder maakt. Bovendien wordt een vennootschap na een eerste btw-controle door de FOD Financiën of de FOD Werkgelegenheid vaak failliet verklaard en wordt er automatisch een nieuwe vennootschap opgericht met nieuwe personen, ofwel worden de aandelen van de vennootschap aan andere personen overgedragen. Het is bijgevolg moeilijk om de personen die werkelijk verantwoordelijk zijn te identificeren.

Gelet op de verschillende tabaksprijzen tussen België en bepaalde buurlanden worden er in de sector van kleinhandelaars in tabakswaaren vele grensoverschrijdende bewegingen van tabak en contanten uitgevoerd, in het bijzonder bij sommige kleinhandelaars in grensstreken (Frankrijk

en het Verenigd Koninkrijk). Particulieren kopen ook tabak in België om de accijnzen en btw in hun land van oorsprong te ontlopen. Tabak kan gemakkelijk worden vervoerd en er kunnen gemakkelijk valse documenten worden opgemaakt omdat illegaal gekochte tabak kan worden vervoerd met vervoersdocumenten met betrekking tot legaal gekochte producten.

2.6. Tweedehandsvoertuigen

Contanten blijven nog steeds een belangrijk middel om geld wit te wassen. Sectoren die contanten aanvaarden zijn dus kwetsbaarder op het gebied van witwassen. De handel in tweedehandsvoertuigen zorgt voor grote financiële stromen. De grens van 3.000 EUR laat in feite toe om talrijke voertuigen in contanten te verkopen (de prijs van ongeveer de helft van de beschikbare voertuigen op de tweedehandsmarkt ligt lager dan 3.000 EUR). Er is bovendien geen enkele beperking op het gebruik van contanten voor de verkoop aan particulieren. Bij de verkoop van tweedehandsvoertuigen kunnen dus grote hoeveelheden contant geld worden gebruikt. Bij de doorverkoop kan ook bij de gemaakte winstmarge vuil geld worden gemengd.

In de sector kunnen ook valse documenten worden opgesteld, door het verschil in het zwart te betalen, is het mogelijk om een lager bedrag in rekening te brengen voor de verkoop tussen de handel in tweedehandsvoertuigen en de koper. Omgekeerd kan een te hoog bedrag in rekening worden gebracht voor de aankoop tussen het bedrijf en de verkoper. Ook de boekhouding kan gemakkelijk worden gemanipuleerd omdat de prijzen schommelen indien de verkoop onderhands gebeurt.

In- en uitvoeractiviteiten kunnen worden gebruikt om *Trade-Based Money Laundering* (TBML) te verbergen. Sommige grote exportkanalen doen een beroep op verschillende tussenpersonen in België en in het buitenland. Bij bepaalde uitvoerkanalen, meer bepaald naar West-Afrika, maken deze verschillende tussenpersonen deel uit van dezelfde groep van ondernemingen, wat de kwetsbaarheid verhoogt. Het feit dat er bij de cliënten ook mensen zijn die hier niet wonen is ook een kwetsbaarheidsfactor.

De overgrote meerderheid van de ondernemingen heeft een goede naam, zijn ingeschreven in de KBO en controle van de uitvoerkanalen is echter moeilijker.

De ervaring van de CFI bevestigt de kwetsbaarheden van de sector, meer bepaald op internationaal vlak. Zo werden er de afgelopen jaren verschillende netwerken van drughandelaars uit Afrika ontmanteld. Uit open bronnen blijkt dat de opbrengst uit cocaïnehandel in Europe niet langer via geldverzending naar Afrika wordt verstuurd maar gebruikt wordt om tweedehandsvoertuigen te kopen die vervolgens per schip naar West-Afrika worden vervoerd.

3. Nieuwe risico's in verband met financiële technologische innovaties (FinTech)

Net zoals in andere sectoren vinden in de financiële dienstverlening grondige veranderingen plaats die met de technologische revolutie verbandhouden. De fintech-bedrijven zijn ofwel nieuwe of bestaande spelers en/of verstrekken innoverende processen, vernieuwende processen, producten of diensten.

Het risico dat ze worden gebruikt om wit te wassen of terrorisme te financieren kan van hoog tot zeer hoog zijn, zeker wanneer misbruik wordt gemaakt van een combinatie van fintech instrumenten (met name het gebruik van virtuele munten gecombineerd met het gebruik van een elektronische portemonnee, het gebruik van een instelling voor elektronisch geld met crowdfunding...). In deze gevallen zorgt het aantal lagen voor meer anonimiteit, wordt de verrichting moeilijker op te sporen en worden latere opzoekingen in verband met de opdrachtgever, begunstigde, alsook de oorsprong en de bestemming van de fondsen bemoeilijkt.

3.1. Risico's in verband met virtuele munten

Virtuele munten zijn digitale weergaven van een waarde, die niet door een centrale bank of door een overheidsinstantie zijn uitgegeven maar door natuurlijke- of rechtspersonen als betaalmiddel worden aanvaard en elektronisch kunnen worden overgedragen, bewaard of omgeruild²⁷.

Deze volledig virtuele rekeneenheden, die op een digitale drager worden bewaard, stellen een gemeenschap van gebruikers in staat om onderling goederen en diensten te ruilen zonder een wettig betaalmiddel en zonder dat zij het gewone financiële stelsel moeten gebruiken. Deze virtuele munten zijn ondoorzichtig en niet gereguleerd²⁸.

Momenteel werken meer dan 700 virtuele munten met de technologie van gedistribueerde grootboeken (blockchain of blokketen), die uitwisseling van valuta tussen personen vergemakkelijken, met de bitcoin als het bekendste voorbeeld. Bitcoin heeft momenteel een marktaandeel van zowat 90% van de virtuele munten. Toch duiken er ook nieuwe soorten virtuele munten op, zoals Ether of Monero.

²⁷ Europese Bankautoriteit, *Virtual currency schemes - a further analysis*, februari 2015, (enkel beschikbaar in het Engels).

²⁸ Blundell-Wignall, A. (2014), "The Bitcoin Question: Currency versus Trust-less Transfer Technology", *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No. 37, *OECD Publishing*; Sofie ROYER, *BITCOINS in het Belgische strafrecht en strafprocesrecht* RW nr. 13, 26 november 2016, blz. 483 -501.

Blockchain²⁹

Blockchain is een technologie voor het opslaan en overbrengen van informatie, die transparant is en zonder centraal controleorgaan werkt. Bij uitbreiding is een blockchain een gegevensbank die de historiek bevat van alle uitwisselingen tussen de gebruikers sinds de oprichting. Deze gegevensbank is beveiligd en gedistribueerd: ze wordt gedeeld door de gebruikers, zonder tussenpersoon, waardoor iedereen de geldigheid van de keten kan controleren. Deze technologie is vergelijkbaar met een grootboek waarin elke nieuwe verrichting (datum, rekening van de verzender en rekening van de ontvanger, bedrag van de verrichting) na elkaar wordt bijgehouden, zonder dat deze verrichtingen kunnen worden gewist.

Hoewel blockchain en bitcoin samen werden ontwikkeld zijn er tegenwoordig vele spelers (ondernemingen, regeringen, enz.) die het gebruik van de blockchaintechnologie voor andere gevallen dan elektronisch geld wensen te gebruiken. De toepassingsgebieden zijn enorm: banken³⁰, verzekeringen³¹, onroerend goed³², gezondheid³³, energie³⁴, transport³⁵, online stemmen³⁶. In het algemeen zou blockchain het merendeel van de gecentraliseerde “derde vertrouwenspersoon” kunnen vervangen door gedistribueerde computersystemen. Voor banken zou dit betekenen dat bepaalde functies van de ondersteunende afdeling zou kunnen worden gestroomlijnd. Doordat de “derde vertrouwenspersoon” die de verrichtingen controleert achterhaald is zou blockchain de transactiekosten en de verwerkingstijd aanzienlijk kunnen verminderen.

Blockchain zou zo een grote technologische omwenteling kunnen veroorzaken maar het algemene gebruik zal tijd vergen omdat de verwerkingsmogelijkheden momenteel nog beperkt zijn en juridische en beleidsproblemen nog niet werden opgelost.

In het kielzog van de virtuele munten werden nieuwe vennootschappen opgericht: wisselplatforms, prijsvergelijkers, leveranciers van elektronische portemonnees (*wallet providers*)... Er werden ook automaten ontwikkeld om bitcoins om te wisselen. Met een ‘wallet’ in bitcoin kunnen via deze automaat eurobiljetten worden opgenomen. Omgekeerd kan een ‘wallet’ in bitcoin worden gecrediteerd door in de automaat eurobiljetten in te voeren.

Wegens hun kenmerken en hun werking zijn intrinsieke risico’s verbonden aan virtuele munten. Ze maken de financiering van criminele activiteiten mogelijk en vergemakkelijken het witwassen van de opbrengst ervan. Criminelen en terroristen maken gebruik van deze technologische ontwikkeling en gebruiken steeds vaker nieuwe elektronische instrumenten die

²⁹ ECB, *Virtual currency schemes – a further analysis*, februari 2015; Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA), *Call for evidence: Investment using virtual currency or distributed ledger technology*, april 2015.

³⁰ <https://blockchainfrance.net/2016/08/17/quels-impacts-de-la-blockchain-sur-les-banques/>

³¹ <https://blockchainfrance.net/2016/02/17/assurances-et-blockchain/>

³² <https://blockchainfrance.net/2016/03/03/des-cadastres-sur-la-blockchain/>

³³ <https://blockchainfrance.net/2016/03/02/la-blockchain-et-la-sante/>

³⁴ <https://blockchainfrance.net/2016/07/07/la-blockchain-pour-lenergie/>

³⁵ <https://blockchainfrance.net/2016/03/19/arcade-city-le-uber-killer-de-la-blockchain/>

³⁶ <https://blockchainfrance.net/2016/02/12/democratie-et-blockchain-le-cas-du-vote/>

ze ter beschikking hebben om de opbrengst uit illegale activiteiten wit te wassen of hun terroristische activiteiten te financieren³⁷.

Momenteel is er in België geen reglementering om wisselplatforms voor virtuele munten te erkennen noch een controleautoriteit om toezicht te houden op deze platforms. De NBB en de FSMA hebben eraan herinnerd dat virtuele munten geen wettige betaalmiddelen zijn en ook geen vorm van digitaal geld. Er is geen financiële controle of toezicht op virtueel geld³⁸. Er zijn geen handelsplatforms in België, maar wel in het buitenland (onder andere in de EU) die vanuit België toegankelijk zijn.

Om de anonimiteit tegen te gaan en de transparantie van geldstromen stelde de Europese Commissie een actieplan ter versterking van de strijd tegen terrorismefinanciering. Een voorstel³⁹ voor een richtlijn tot wijziging van de vierde richtlijn werd op 5 juli 2016 gepubliceerd om de platforms voor het wisselen van virtuele valuta en aanbieders van ‘wallet’ onder het toepassingsgebied van de richtlijn te brengen⁴⁰. Wisselplatforms voor virtuele munten in België (met een aangepaste wetgeving) erkennen zou het mogelijk maken om beter toe te zien op het gebruik van dergelijke munten en het gebruik voor criminele en terroristische doeleinden beter te bestraffen.

Risico's op het gebied van witwassen

Ervaring van de CFI toont aan dat het gebruik van virtuele munten verder onderzoek belemmert. Vooral de anonimiteit maakt de virtuele munten aantrekkelijk voor criminele doeleinden. De verrichtingen kunnen wel worden opgespoord in de blockchain maar op basis van de stromen kan de opdrachtgever en de uiteindelijke begunstigde echter niet worden geïdentificeerd. De CFI heeft dossiers doorgemeld waarbij personen valse namen gebruikten om bij banken in België rekeningen te openen. Kort na de opening werden deze rekeningen gecrediteerd door internationale overschrijvingen afkomstig van rekeningen op naam van personen van wie de identiteit als gevolg van computerfraude werd misbruikt. Een groot deel van fondsen werd overgeschreven naar verschillende wisselplatforms voor virtuele munten om bitcoins te kopen. Zo kon de opbrengst uit oplichting worden witgewassen en was het moeilijker om achteraf de uiteindelijke begunstigden te achterhalen.

Met bepaalde toepassingen kunnen verschillende verrichtingen worden gecombineerd, waardoor niet kan worden bepaald wie aan wie heeft verstuurd. De moeilijkheden van virtuele munten houdt ook verband met hun extraterritoriale aard. Er komen totaal gedematerialiseerde internationale stromen voor, meer bepaald wanneer servers of wisselplatform gevestigd zijn in landen die weinig meewerken.

Een van de risico's van virtuele munten in verband met witwassen heeft betrekking op het tweede witwasstadium, circulatie. Met virtuele munten kunnen tussen verschillende gebruikers van het systeem op anonieme wijze waarden worden overgemaakt. Dit maakt het zeer moeilijk

³⁷ EUROPOL SOCTA 2017, *Crime in the age of technology*; Financial Action Task Force (FATF), *Virtual Currencies*, juni 2014 (enkel beschikbaar in het Engels); Europees parlement, Verslag over virtuele valuta (2016/2007(INI)), Commissie economische en monetaire zaken, A8-0168/2016.

³⁸ Zie de waarschuwingen van de NBB en de FSMA voor de risico's in verband met virtuele munten (bericht van 14 januari 2014 en 16 april 2015).

³⁹ http://ec.europa.eu/justice/criminal/document/files/aml-directive_en.pdf

⁴⁰ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad inzake een actieplan ter versterking van de strijd tegen terrorismefinanciering, COM(2016) 50 final.

om het spoor van de verrichtingen te volgen, zeker indien programma's zoals 'TOR' worden gebruikt om IP-adressen te maskeren.

Omwisseling in contanten is een andere mogelijkheid om virtueel geld wit te wassen. Dit wordt mogelijk gemaakt door online wisselplatforms of fysieke aankoop- of verkoopsloketten. Professionele witwassers op het darknet bieden ook de mogelijkheid om virtuele munten in contanten om te wisselen. Op bepaalde handelsplatforms of bij bepaalde in het land gevestigde handelaars in edele metalen is het ook mogelijk om virtuele munten in edele metalen (goud, zilver) om te wisselen.

Risico's op het gebied van financiering van terrorisme

Met betrekking tot financiering van terrorisme en zoals werd vastgesteld bij vooraf betaalde kaarten, kunnen virtuele munten worden gebruikt om netwerken in stand te houden: aankoop van valse documenten, vliegtickets of materiaal (wapens) bestemd om aanslagen te plegen. Bovendien kunnen met elektronische portemonnees gelinkt aan rekeningen van personen die niet onder toezicht van de autoriteiten staan bedragen worden verzameld en verzonden naar verschillende groepen ter wereld zonder argwaan van de autoriteiten te wekken.

Een van de mogelijke technieken om terrorisme te financieren kan erin bestaan een beroep te doen op verschillende medeplichtigen, die kleine bedragen in bitcoin ontvangen, deze omwisselen en aan een contactpersoon in het land in kwestie bezorgen.

3.2. Risico's in verband met elektronisch geld

Het afgelopen jaar merkte de CFI een verandering op in de wijze van onlinebetalingen door de betrokkenen in de CFI dossiers. Ze gebruiken de traditionele betalingswijzen steeds minder en doen een beroep op instellingen voor elektronisch geld. In verschillende dossiers werden rekeningen gecrediteerd door talrijke overschrijvingen van personen met rekeningen in verschillende Europese landen. De rekeningen werden vervolgens gedebiteerd door overschrijvingen van een instelling voor elektronisch geld om bitcoins te kopen. Het aantal overschrijvingen en de betrokken bedragen paste niet in het profiel van de rekeninghouders. Analyse van de CFI toonde aan dat de betrokkenen bekend waren voor drughandel. Minstens een deel van de verrichtingen afkomstig van de verschillende Europese landen, gevolgd door de aankoop van bitcoin, zou onderdeel kunnen zijn van een witwasoperatie in verband met drughandel.

De CFI stelde vast dat de verrichtingen die op deze platforms worden uitgevoerd aan de controle van financiële instellingen ontsnappen. De financiële instellingen kunnen de details van de verrichtingen op deze platforms niet achterhalen. De uitgevers van kredietkaarten hebben met hetzelfde probleem te kampen. Enkel de bedragen en het moment (de datum en eventueel het uur) van de verrichtingen zijn bekend.

Nemen we het voorbeeld van een vennootschap voor elektronische betalingen gevestigd in land A, met een rekening in land B en met een website gehost in land C: de financiële stromen opsporen in verband met betalingen uitgevoerd via deze vennootschap is complex en vereist internationale samenwerking met de betrokken landen. De CFI kan uiteraard informatie vragen aan buitenlandse tegenhangers, maar de opsporing van verdachte financiële stromen en de identificatie van de opdrachtgever en de begunstigde blijft in dit geval bijzonder delicaat.

In termen van onderzoek is het mogelijk om een deel van de financiële stromen op deze rekeningen op te sporen aan de hand van het IP-adres dat werd gebruikt om geld te verzenden en zo de nodige informatie voor de analyse te bekomen. Voor een financiële inlichtingeneenheid kan het complex zijn om een IP-adres te achterhalen (zeker als er programma's worden gebruikt om IP-adressen te verbergen) en een probleem vormen op het vlak van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Door de technologische ontwikkelingen moet een nieuwe aanpak van bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme worden ontwikkeld. Zo zouden kredietinstellingen bijvoorbeeld kunnen worden verplicht om het IP-adres door te geven als onderdeel van de informatie die bij het klantenonderzoek wordt verzameld.

Instellingen voor elektronisch geld worden niet alleen gebruikt om geld naar begunstigden te verzenden maar ook om via een netwerk van operatoren geld in contanten te ontvangen. Het is dus onontbeerlijk om de binnenkomende en uitgaande financiële stromen van rekeningen bij dergelijke instellingen te kunnen opsporen.

De interpretatienoot bij aanbeveling 16 van de FATF (elektronische overmakingen) stelt dat "landen een minimumbedrag kunnen vastleggen voor grensoverschrijdende overmakingen (niet meer dan 1 000 USD/EUR), onder dit bedrag moeten volgende verplichtingen worden toegepast: (a) Landen moeten ervoor zorgen dat financiële instellingen volgende informatie bij elektronische overmakingen wordt gevoegd : (i) de naam van de opdrachtgever ; (ii) de naam van de begunstigde en (iii) een rekeningnummer voor elke partij of een uniek refertenummer voor de verrichting. Het is niet noodzakelijk om de juistheid van deze informatie te controleren, behalve bij een vermoeden van witwassen of financiering van terrorisme. In dit geval moet de financiële instelling de informatie van de cliënt controleren."

De drempel van 1.000 EUR houdt geen verhoogd risico in op het vlak van witwasbestrijding. Op het vlak van financiering van terrorisme bestaat er echter wel een aanzienlijk risico want in dergelijke gevallen zijn de bedragen immers vaak veel kleiner. In dit opzicht zou er dus geen identificatie plaatsvinden voor grensoverschrijdende elektronische overmakingen van minder dan 1.000 EUR.

3.3. Risico's in verband met crowdfunding

Het algemene begrip crowdfunding verwijst naar een werkwijze waarbij kapitaal wordt aangetrokken bij particulieren om een project te financieren. Dit kan verschillende vormen aannemen, maar er zijn steeds drie partijen betrokken: de beheerder van het project, met name de persoon of personen die op zoek zijn naar fondsen om hun project te financieren, de financierder en het sociale platform dat ze in met elkaar in contact brengt.

Er bestaan drie vormen van crowdfunding. Met een gangbare vorm van crowdfunding, met name *crowddonating*, kunnen non-profitprojecten worden gefinancierd in de vorm van giften. Bij *crowdlending* gaat het niet om giften maar om een lening, meestal met interest berekend op basis van het risico eigen aan het project. *Crowdinvesting* is een vorm van crowdfunding waarbij aandelen in een vennootschap kunnen worden aangekocht.

In België werd in december 2016 een nieuwe wet tot regeling van de erkenning en de afbakening van crowdfunding goedgekeurd⁴¹. De wet heeft enkel betrekking tot platforms waarbij het grote publieke in een onderneming kan investeren om mogelijke winst te ontvangen (*crowdlending* en *crowdinvesting*). Deze platforms moeten voortaan een erkenning bij de FSMA aanvragen. Ze moeten zich eveneens aan bepaalde gedragsregels houden.

De wet voert bovendien een nieuwe vrijstelling in voor het publiceren van een prospectus voor erkende crowdfundingplatforms. Deze nieuwe vrijstelling houdt in dat voor openbare aanbestedingen er geen prospectus hoeft te worden gepubliceerd, zolang het totaalbedrag van het aanbod minder dan 300.000 EUR bedraagt en dat het totaalbedrag van de individuele inschrijving per investeerder niet meer dan 5.000 EUR bedraagt.

Omdat crowdfundingplatforms die geen financiële beleggingen aanbieden niet aan deze bepalingen onderworpen zijn en aan de controle van de FSMA ontsnappen bestaat er een aanzienlijk risico dat de platforms voor illegale doeleinden worden misbruikt. In verschillende doorgemelde dossiers merkte de CFI dat crowdfunding sites werden gebruikt om een pagina voor fondsenwerving op te stellen en de fondsen te verzamelen. Het doel van de fondsenwervingscampagne, dat als een liefdadigheids- of humanitair doel werd voorgesteld, kon gemakkelijk voor illegale doeleinden worden gebruikt, ook voor de financiering van terrorisme. De schenkers zijn overigens niet altijd op de hoogte van de uiteindelijke bestemming van de fondsenwerving via crowdfunding.

Crowdfunding kan niet enkel worden gebruikt om fondsen voor terrorismefinanciering te werven, maar ook om fondsen naar het buitenland te zenden zonder gebruik te maken van het gereglementeerde financiële stelsel.

RegTech⁴²

Binnen fintech worden ook technologische innovaties ontwikkeld om overeenstemming en risicobeheer extern te beheren: regtech (reglementering en technologie). De verschillende oplossingen die worden aangereikt zijn allen gebaseerd op innoverende technologie (artificiële intelligentie, big data). De belangrijkste diensten omvatten onder andere het beheer van grote hoeveelheden data (samenvoeging, analyse en voorspellingen), realtime toezicht op verrichtingen, middelen om meer kennis over de cliënt te vergaren...

Op het gebied van de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme biedt regtech mogelijkheden, met name met betrekking tot de grondslagen van deze bestrijding: ken uw cliënt, identificatie van de oorsprong en de bestemming van de fondsen en opsporing van verdachte verrichtingen. De CFI volgt de ontwikkelingen van regtech en ook van fintech nauwlettend op.

⁴¹ BS 20 december 2016, Ed. 3, blz. 87668.

⁴² Stacey English en Susannah Hammond, *FINTECH, REGTECH and the Role of Compliance : A regulatory opportunity or challenge ?* Thomson Reuters, 2016, 24 blz.

V. BIJLAGE: Statistieken 2016

Inhoudsopgave

1.	KERNCIJFERS	48
1.1.	Meldingen aan de CFI.....	48
1.2.	Nieuw geopende dossiers	48
1.3.	Doormeldingen aan de gerechtelijke overheden	49
1.4.	Verzetten door de CFI.....	49
2.	MELDINGSBRONNEN	50
2.1.	Meldingen	50
2.2.	Verzoeken om inlichtingen vanwege buitenlandse meldpunten	51
2.3.	Mededelingen aan de CFI door Douane en Accijnzen, curatoren in een faillissement, het federaal parket en het Europees Bureau voor Fraudebestrijding van de Europese Commissie (OLAF)	51
2.4.	Mededelingen aan de CFI door controleoverheden, toezichthoudende of tuchtoverheden	52
2.5.	Meldende ondernemingen / totaal aantal meldingsplichtigen	53
2.6.	Verdeling van de geopende dossiers volgens de aard van de belangrijkste verrichting	55
3.	DOORMELDINGEN	56
3.1.	Doorgemelde dossiers per categorie van meldende instelling	56
3.2.	Doorgemelde dossiers volgens de aard van de verrichting	59
3.3.	Doorgemelde dossiers volgens het onderliggende misdrijf	61
3.4.	Nationaliteit van de belangrijkste betrokkene in de doorgemelde dossiers	64
3.5.	Verblijfplaats van de belangrijkste betrokkene	65
3.5.1.	Verblijfplaats in België	65
3.5.2.	Verblijfplaats in het buitenland.....	66
4.	INTERNATIONALE SAMENWERKING	67
5.	GERECHTELIJK GEVOLG	73
5.1	Verdeling per parket van de tussen 01/01/2012 en 31/12/2016 doorgemelde dossiers en het door de gerechtelijke overheden gegeven gevolg	73
5.2	Gerechtelijk gevolg – boetes en verbeurdverklaringen.....	74

1. KERNCIJFERS

1.1. Meldingen aan de CFI

De CFI ontving in 2016 27.264 meldingen van de financiële sector en de aangewezen niet-financiële ondernemingen en beroepen. Het aantal meldingen steeg sterk van 2013 tot 2015 en stabiliseerde zich in 2016.

	2014	2015	2016
Aantal meldingen	27.767	28.272	27.264
	+20,90 %	+1,82 %	-3,5 %

13.355 meldingen hadden betrekking op nieuwe zaken in verband met witwassen of financiering van terrorisme. 13.919 meldingen waren aanvullingen bij reeds bestaande dossiers.

Deel twee hieronder bevat een gedetailleerd overzicht van deze 27.264 meldingen.

De 13.355 ontvangen meldingen kunnen “subjectieve” of “objectieve” meldingen zijn.

Enerzijds ontvangt de CFI “subjectieve” meldingen. Deze meldingen berusten op een vermoeden van witwassen of financiering van terrorisme.

Anderzijds ontvangt de CFI “objectieve” meldingen. Deze meldingen zijn onder meer gebaseerd op wettelijk voorziene indicatoren.

“Objectieve” meldingen zijn onder meer meldingen van de Administratie der Douane en Accijnzen (grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen), casino’s⁴³, notarissen⁴⁴ en vastgoedmakelaars⁴⁵. Deze melderders zijn verplicht de CFI van objectieve feiten op de hoogte te brengen, ook al zijn ze niet op vermoedens gesteund. Sommige meldingen van betalingsinstellingen of wisselkantoren met betrekking tot internationale geldverzendingen (*money remittance*) vallen eveneens in deze categorie.

1.2. Nieuw geopende dossiers

Een groot aantal meldingen heeft betrekking op afzonderlijke verrichtingen in verband met dezelfde zaak.

Verschillende meldingen van één enkele melder kunnen op dezelfde zaak betrekking hebben. Bovendien kan dezelfde zaak meldingen van verschillende instellingen omvatten. De CFI bundelt de meldingen die betrekking hebben op één zaak in één dossier.

De ontvangen meldingen werden in 2016 in 9.360 dossiers gebundeld.

	2014	2015	2016
Nieuwe dossiers geopend wegens vermoedens van witwassen of financiering van terrorisme	6.978	8.329	9.360

⁴³ Overeenkomstig de indicatoren van het koninklijk besluit van 6 mei 1999 tot uitvoering van artikel 26, § 2, tweede lid, van de wet van 11 januari 1993.

⁴⁴ Overeenkomstig artikel 20 van de wet van 11 januari 1993.

⁴⁵ Overeenkomstig artikel 20 van de wet van 11 januari 1993.

Om meldingen doeltreffend te behandelen deelt de CFI elke melding onmiddellijk na ontvangst in naar belang (bedrag, aard van de verrichtingen, politiek prominente personen bij de betrokkenen,...) en voorrang (dringend wanneer nog fondsen kunnen worden geblokkeerd of in beslag kunnen worden genomen of bij een lopend gerechtelijk onderzoek). Deze twee criteria bepalen dan de omvang van de opzoeken die zullen worden verricht en de snelheid waarmee ze zullen worden uitgevoerd. Door dossiers op deze wijze te selecteren kan de CFI grote bewegingen in het aantal meldingen of het aantal dossiers opvangen.

1.3. Doormeldingen aan de gerechtelijke overheden

In 2016 meldde de CFI 831 nieuwe dossiers of nieuwe zaken door aan de gerechtelijke overheden wegens ernstige aanwijzingen van witwassen of financiering van terrorisme, voor een totaalbedrag van 1.146,82 miljoen EUR. Het betrof dossiers die zowel in 2016 als voordien werden geopend.

In 2016 werden gegevens of informatie uit 2.577 meldingen uit 2016 of eerder na analyse aan de gerechtelijke overheden doorgemeld. Deze 2.577 meldingen hadden betrekking op verrichtingen in verband met witwassen of financiering van terrorisme voor een totaalbedrag van 1.285,68 miljoen EUR.

	2014	2015	2016
Aantal doorgemelde dossiers	1.131	992	831
Bedragen aangegeven in de doorgemelde dossiers ⁽¹⁾	786,05	639,36	1.146,82
Aantal meldingen vervat in de doormeldingen ⁽²⁾	5.183	3.646	2.577
Bedragen ⁽¹⁾ aangegeven in meldingen vervat in de doormeldingen ⁽²⁾	1.687,23	1.064,13	1.285,68

⁽¹⁾ Bedragen in miljoen EUR.

⁽²⁾ De CFI geeft geen afschriften van meldingen door maar enkel informatie met betrekking tot de verdachte verrichtingen die hierin vermeld worden, aangevuld met haar analyse.

1.4. Verzetten door de CFI

In 2016 verzette de CFI zich 17 maal tegen de uitvoering van een verrichting voor een totaalbedrag van 2,69 miljoen EUR.

	2014	2015	2016
Aantal verzetten	19	13	17
Totaalbedrag verzetten ⁽¹⁾	8,71	3,75	2,69

⁽¹⁾ Bedragen in miljoen EUR.

2. MELDINGSBRONNEN

2.1. Meldingen

	2014	2015	2016	% 2016
Wisselkantoren en agenten die als betalingsinstellingen optreden (<i>money remittance</i>)	12.504	10.533	9.392	38,55
Kredietinstellingen	6.955	7.747	8.662	31,77
De Post – bpost	1.392	1.295	1.118	4,10
Notarissen	1.373	1.143	1.094	4,01
Uitbaters van casino's	1.110	1.044	930	3,42
Nationale Bank van België	516	665	603	2,21
Externe accountants, externe belastingconsulenten, externe erkende boekhouders, externe erkende boekhouders-fiscalisten	133	162	178	0,66
Levensverzekeringsondernemingen	129	902	320	1,17
Vastgoedmakelaars	72	67	35	0,13
Ondernemingen voor consumentenkrediet	71	33	42	0,15
Bedrijfsrevisoren	68	58	68	0,25
Gerechtsdeurwaarders	27	48	81	0,30
Beursvennootschappen	19	43	63	0,23
Verzekeringbemiddelaars	9	3	6	0,02
Hypothecaire ondernemingen	7	5	13	0,05
Advocaten	7	2	4	0,01
Beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging	6	0	0	-
Betalingsinstellingen die als beheerders van kredietkaarten optreden	4	0	0	-
Handelaars in diamant	2	34	35	0,13
Bijkantoren van beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging in de EER	1	2	2	0,01
Bijkantoren van beleggingsondernemingen in de EER	1	2	1	-
Makelaars in bank- en beleggingsdiensten	0	0	1	-
Bewakingsondernemingen	0	1	0	-
Vereffeningsinstellingen	0	0	2	0,01
Leasingondernemingen	0	0	3	0,01
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	0	0	0	-
Bijkantoren van beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging buiten de EER	0	0	0	-

	2014	2015	2016	% 2016
Instellingen voor collectieve belegging	0	0	0	-
Deposito- en Consignatiekas	0	0	1	-
Bijkantoren van beleggingsondernemingen buiten de EER	0	0	0	-
Marktondernemingen	0	0	0	-

2.2. Verzoeken om inlichtingen vanwege buitenlandse meldpunten

	2014	2015	2016	% 2016
Buitenlandse meldpunten ⁽¹⁾	424	1.007	2.028	7,44

⁽¹⁾ Overeenkomstig artikel 22 §2 van de wet van 11 januari 1993.

2.3. Mededelingen aan de CFI door Douane en Accijnzen, curatoren in een faillissement, het federaal parket en het Europees Bureau voor Fraudebestrijding van de Europese Commissie (OLAF)

	2014	2015	2016	% 2016
Douane en Accijnzen ⁽¹⁾	1.480	1.505	1.387	5,10
FOD Financiën	1.420	1.941	1.163	4,26
FOD Economie	8	9	5	-
FOD Binnenlandse Zaken	-	-	1	-
Curatoren in een faillissement	7	1	8	-
Sociale inspectie	-	1	-	-
Andere administratieve diensten	2	-	-	-
OCAD	2	4	2	-
FOD Volksgezondheid	1	-	-	-
Veiligheid van de Staat	-	2	12	-
Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid	-	-	2	-
Federaal parket	-	-	1	-
Europees Bureau voor Fraudebestrijding van de Europese Commissie (OLAF)	-	-	-	-

⁽¹⁾ Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1889/2005 van 26 oktober 2005 en het KB van 26 januari 2014 houdende maatregelen ter controle van het grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen.

2.4. Mededelingen aan de CFI door controleoverheden, toezichhoudende of tuchtoverheden

	2014	2015	2016	% 2016
Controleoverheden	16	12	1	-
ALGEMEEN TOTAAL (2.1 – 2.4)	22.966	27.767	27.264	100

2.5. Meldende ondernemingen en personen / totaal aantal meldingsplichtigen

<i>Financiële beroepen</i>	2014	2015	2016	meld. ond. / pers.
Kredietinstellingen	66	67	66	91
Wisselkantoren, betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld	18	28	32	64
Levensverzekeringsondernemingen	16	14	16	45
Beursvennootschappen	8	8	8	32
Ondernemingen voor consumentenkrediet	6	2	5	85
Hypothecaire ondernemingen	3	4	5	108
Betalingsinstellingen die als uitgevers of beheerders van kredietkaarten optreden	3	0	0	18
Verzekeringsbemiddelaars	2	2	6	8.882
Beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging	2	2	0	59
De Post – bpost	1	1	0	1
Nationale Bank van België	1	1	1	1
Bijkantoren van beleggingsondernemingen in de EER	1	2	1	12
Bijkantoren van beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging in de EER	1	0	1	8
Makelaars in bank- en beleggingsdiensten	0	0	1	15
Vereffeninginstellingen	0	0	1	1
Leasingondernemingen	0	0	2	93
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	0	0	0	18
Deposito- en Consignatiekas	0	0	1	1
Bijkantoren van beleggingsondernemingen buiten de EER	0	0	0	0
Marktondernemingen	0	0	0	1
Bijkantoren van beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging buiten de EER	0	0	0	3
Instellingen voor collectieve belegging	0	0	0	53
Totaal	126	128	146	

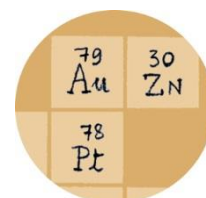
<i>Niet-financiële beroepen</i>	2014	2015	2016	meld. ond. / pers.
Notarissen	376	311	320	1.500
Boekhoudkundige en fiscale beroepen	82	77	93	9.339
Vastgoedmakelaars	40	34	18	9.539
Bedrijfsrevisoren	22	19	22	1.067
Gerechtsdeurwaarders	11	12	12	550
Casino's	9	9	9	9
Advocaten	4	3	4	16.344
Handelaren in diamant	1	3	4	1.600
Bewakingsondernemingen	0	1	0	8
Totaal	545	469	482	

2.6. Verdeling van de geopende dossiers volgens de aard van de belangrijkste verrichting

Verrichtingen ⁽¹⁾	2014	2015	2016	% 2016
Stortingen op rekening	884	1.416	2.045	26,05
Internationale overschrijvingen	1.304	1.413	1.602	20,41
Opnames	966	1.034	1.027	13,08
Fiscale regularisatie	1.390	1.918	849	10,82
Binnenlandse overschrijvingen	637	755	737	9,39
Effecten	79	104	135	1,72
Kredieten	127	71	81	1,03
Levensverzekering	73	622	67	0,85
Geldverzending	265	288	60	0,76
Onroerende goederen	90	77	50	0,64
Gebruik van cheques	56	53	36	0,46
Casinoverrichtingen	1	5	8	0,10
Grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen ⁽²⁾	6	6	3	0,05
Andere	786	577	1.149	14,64
Totaal	6.664	8.329	7.849	100

⁽¹⁾ In deze tabel zijn de verzoeken van buitenlandse meldpunten niet vervat.

⁽²⁾ Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1889/2005 van 26 oktober 2005 en het KB van 26 januari 2014 houdende maatregelen ter controle van het grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen.

3. DOORMELDINGEN

De CFI bundelt alle meldingen van verdachte verrichtingen die betrekking hebben op één zaak. In geval van ernstige aanwijzingen van witwassen of van financiering van terrorisme wordt dit dossier doorgemeld aan de bevoegde procureur des Konings of de federale procureur.

In 2016 meldde de CFI 831 nieuwe dossiers door aan de gerechtelijke overheden voor een totaalbedrag van 1.146,82 miljoen EUR.

Indien de CFI na de doormelding van een dossier nieuwe of aanvullende meldingen ontvangt met verrichtingen die verband houden met dezelfde zaak en er nog steeds aanwijzingen zijn van witwassen of van financiering van terrorisme, dan meldt de CFI deze nieuwe verdachte verrichtingen door in een aanvullend verslag.

In totaal gaf de CFI in 2016 2.577 meldingen (nieuwe dossiers en aanvullende doormeldingen) door aan de gerechtelijke overheden voor een totaalbedrag van 1.285,68 miljoen EUR.

De doorgemelde dossiers en meldingen worden hieronder onderverdeeld per categorie van meldende instelling, aard van verrichting en onderliggend misdrijf.

3.1. Doorgemelde dossiers per categorie van meldende instelling

Aantal nieuwe dossiers dat aan de parketten werd doorgemeld per categorie van meldende instelling – Evolutie in de afgelopen 3 jaar

	2014	2015	2016	% 2016
Kredietinstellingen	760	584	557	67,03
Wisselkantoren en agenten van betalingsinstellingen	145	139	95	11,43
De Post – bpost	144	188	89	10,71
Buitenlandse meldpunten	19	29	39	4,69
Boekhouders en fiscalisten	5	10	11	1,32
Casino's	5	4	8	0,96
Notarissen	11	4	6	0,72
FOD Financiën	1	4	4	0,48
Douane	4	16	3	0,36
Bedrijfsrevisoren	5	6	1	0,12
Bedrijfsrevisoren	2	2	-	-
Andere	30	6	18	2,18
Totaal	1.131	992	831	100

Bedragen⁽¹⁾ in doorgemelde dossiers per categorie van meldende instelling – Evolutie in de afgelopen 3 jaar

	2014	2015	2016	% 2016
Kredietinstellingen	657,39	461,85	1.035,67	90,31
Buitenlandse meldpunten	9,72	25,52	48,90	4,26
Wisselkantoren en agenten van betalingsinstellingen	17,06	27,36	27,57	2,40
Douane	3,62	39,97	10,29	0,90
Boekhouders en fiscalisten	2,85	17,76	7,06	0,62
Notarissen	22,55	0,14	4,06	0,35
De Post – bpost	10,35	9,88	3,33	0,29
FOD Financiën	15,17	4,35	3,08	0,27
Levensverzekeringsondernemingen	5,68	3,09	0,98	0,09
Casino's	0,32	0,49	0,76	0,07
Bedrijfsrevisoren	35,16	44,75	-	-
Andere	6,18	4,21	5,12	0,44
Totaal	786,05	639,36	1.146,82	100

⁽¹⁾ Bedragen in miljoen EUR.

Verdeling per categorie van meldende instelling van meldingen die in 2014, 2015 en 2016 aan de parketten werden doorgemeld

	2014		2015		2016	
	Aantal	Bedrag ⁽¹⁾	Aantal	Bedrag ⁽¹⁾	Aantal	Bedrag ⁽¹⁾
Kredietinstellingen	1.895	1.422,62	1.666	828,40	1.278	1.148,89
Wisselkantoren en agenten van betalingsinstellingen	2.679	139,05	1.292	42,62	713	29,36
De Post – bpost	266	12,78	340	15,00	167	3,72
Buitenlandse meldpunten	82	32,80	106	44,47	120	51,11
Casino's	74	3,46	62	1,36	85	1,81
Douane	39	4,01	34	40,08	78	11,44
Nationale Bank van België	7	0,20	33	1,36	30	0,90
Levensverzekeringsondernemingen	14	6,69	30	4,62	23	1,42
Boekhouders en fiscalisten	21	3,54	30	18,36	19	8,01
Notarissen	34	23,74	27	4,81	23	8,24
FOD Financiën	12	0,43	7	8,43	8	3,08
Bedrijfsrevisoren	4	35,19	5	44,75	3	-
Andere	56	2,72	14	9,87	30	17,70
Totaal	5.183	1.687,23	3.646	1.064,13	2.577	1.285,68

⁽¹⁾ Bedragen in miljoen EUR

Bovenstaande bedragen worden gevormd door de optelsom van pure witwasverrichtingen en al dan niet fictieve handelsverrichtingen. Bij deze dossiers (onder meer in dossiers in verband met btw-carrouselfraude) is het bijzonder moeilijk precies vast te stellen welk deel wordt witgewassen en welk deel al dan niet fictieve handelsverrichtingen zijn.

3.2. Doorgemelde dossiers volgens de aard van de verrichting

Belangrijkste verrichtingen in de doorgemelde dossiers – Evolutie in de afgelopen 3 jaar⁽¹⁾

Aard van de verrichtingen	2014	2015	2016	% 2016
Opnames	269	217	183	23,11
Geldverzending	243	288	147	18,56
Stortingen op rekening	146	110	134	16,92
Binnenlandse overschrijvingen	138	124	114	14,39
Internationale overschrijvingen	164	100	96	12,12
Casinoverrichtingen	5	5	8	1,01
Effecten, edele metalen	5	5	8	1,01
Gebruik van cheques	15	11	6	1,00
Kredieten	21	8	3	0,30
Onroerende goederen	11	4	3	0,30
Grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen ⁽²⁾	4	6	3	0,30
Andere	91	85	87	10,98
Totaal	1.112	963	792	100

⁽¹⁾ In deze tabel zijn de verzoeken van buitenlandse meldpunten niet vervat.

⁽²⁾ Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1889/2005 van 26 oktober 2005 en het KB van 26 januari 2014 houdende maatregelen ter controle van het grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen.

Bedragen – Evolutie in de afgelopen 3 jaar⁽¹⁾

Aard van de verrichtingen	2014	2015	2016	% 2016
Internationale overschrijvingen	384,26	226,18	788,80	71,84
Binnenlandse overschrijvingen	69,55	64,03	104,62	9,53
Opnames	153,35	106,44	96,64	8,80
Stortingen op rekening	54,89	45,99	32,54	2,96
Effecten, edele metalen	3,96	4,71	14,95	1,36
Grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen ⁽²⁾	3,62	0,85	10,29	0,94
<i>Money Remittance</i>	16,13	17,19	8,15	0,74
Gebruik van cheques	13,08	4,46	3,45	0,31
Kredieten	5,36	1,25	2,08	0,19
Onroerende goederen	3,98	31,72	0,78	0,08
Casinoverrichtingen	0,32	0,51	0,76	0,07
Andere	67,83	110,52	34,86	3,18
Totaal	776,33	613,85	1.097,92	100

⁽¹⁾ In deze tabel zijn de verzoeken van buitenlandse meldpunten niet vervat.

⁽²⁾ Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1889/2005 van 26 oktober 2005 en het KB van 26 januari 2014 houdende maatregelen ter controle van het grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen.

Verdeling volgens de aard van de verrichting in meldingen die in 2014, 2015 en 2016 aan de parketten werden doorgemeld⁽¹⁾

Aard van de verrichtingen	2014		2015		2016	
	Aantal	Bedrag ⁽²⁾	Aantal	Bedrag ⁽²⁾	Aantal	Bedrag ⁽²⁾
Internationale overschrijvingen	411	561,89	323	463,44	256	815,79
Opnames	633	223,50	628	141,79	397	121,00
Binnenlandse overschrijvingen	360	115,91	348	109,73	285	123,17
Stortingen op rekening	305	79,36	240	75,48	239	60,84
Geldverzending	2.724	26,70	1.443	26,09	678	9,89
Effecten	18	18,94	16	5,23	10	14,84
Gebruik van cheques	34	18,81	19	4,84	14	3,59
Kredieten	48	7,22	32	13,86	16	2,68
Onroerende goederen	28	5,13	27	35,40	19	4,85
Grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen ⁽³⁾	39	4,01	23	0,96	77	11,41
Casino's	74	3,46	63	1,38	85	1,81
Onroerende goederen	7	0,99	11	1,53	5	1,03
Andere	420	588,51	367	139,94	376	63,67
Totaal	5.101	1.654,43	3.540	1.019,67	2.457	1.234,57

⁽¹⁾ In deze tabel zijn de verzoeken van buitenlandse meldpunten niet vervat.

⁽²⁾ Bedragen in miljoen EUR.

⁽³⁾ Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1889/2005 van 26 oktober 2005 en het KB van 26 januari 2014 houdende maatregelen ter controle van het grensoverschrijdend verkeer van liquide middelen.

3.3. Doorgemelde dossiers volgens het onderliggende misdrijf

Aantal doorgemelde dossiers volgens het belangrijkste onderliggend misdrijf

Onderliggend misdrijf	2014	2015	2016	% 2016
Oplichting	278	314	186	22,38
Financiering van terrorisme, met inbegrip van financiering van proliferatie	37	75	112	13,48
Misbruik van vennootschapsgoederen	227	139	80	9,63
Illegale drughandel	80	80	76	9,15
Misdrijf i.v.m. staat faillissement	105	95	74	8,90
Handel in clandestiene werkkrachten	78	80	71	8,54
Ernstige (en georganiseerde) fiscale fraude, al dan niet georganiseerd ⁽¹⁾	84	52	54	6,50
Illegale handel in wapens, goederen en koopwaren	61	38	48	5,78
Georganiseerde misdaad	44	40	36	4,33
Exploitatie van prostitutie	54	24	35	4,21
Mensenhandel	29	17	20	2,41
Misbruik van vertrouwen	22	13	15	1,81
Diefstal of afpersing	12	12	12	1,44
Verduistering en corruptie	12	8	6	0,72
Andere	8	5	6	0,72
Totaal	1.131	992	831	100

⁽¹⁾ Sinds de inwerkingtreding van de wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de wet van 11 januari 1993.

Bedragen in de doorgemelde dossiers volgens het belangrijkste onderliggend misdrijf⁽¹⁾

Onderliggend misdrijf	2014	2015	2016	% 2016
Verduistering en corruptie	8,90	23,30	658,99	57,46
Ernstige (en georganiseerde) fiscale fraude, al dan niet georganiseerd ⁽²⁾	344,61	235,29	150,37	13,11
Georganiseerde misdaad	42,40	87,24	63,14	5,51
Handel in clandestiene werkkrachten	48,35	97,84	57,49	5,01
Misbruik van vennootschapsgoederen	77,03	39,58	56,12	4,89
Oplichting	107,71	34,54	34,92	3,04
Misdrijf i.v.m. staat faillissement	46,52	31,91	28,70	2,50
Illegale handel in wapens, goederen en koopwaren	52,30	34,21	23,04	2,01
Misbruik van vertrouwen	8,90	14,50	22,22	1,94
Mensenhandel	17,69	13,22	14,63	1,28
Illegale drughandel	11,23	13,68	14,22	1,24
Exploitatie van prostitutie	8,19	5,52	9,12	0,80
Terrorisme en financiering van terrorisme, met inbegrip van financiering van proliferatie	6,82	6,50	6,66	0,58
Diefstal of afpersing	1,48	1,40	1,71	0,15
Andere	3,92	0,63	5,49	0,48
Totaal	786,05	639,36	1.146,82	100

⁽¹⁾ Bedragen in miljoen EUR.

⁽²⁾ Sinds de inwerkingtreding van de wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de wet van 11 januari 1993.

Meldingen die in 2014, 2015 en 2016 aan de parketten werden doorgemeld volgens onderliggend misdrijf

Onderliggend misdrijf	2014		2015		2016	
	Aantal	Bedrag⁽¹⁾	Aantal	Bedrag⁽¹⁾	Aantal	Bedrag⁽¹⁾
Verduistering en corruptie	38	17,84	36	69,55	22	676,42 ⁽²⁾
Ernstige (en georganiseerde) fiscale fraude, al dan niet georganiseerd	371	562,67	193	322,22	188	193,06
Georganiseerde misdaad	442	550,75	414	225,34	316	81,87
Handel in clandestiene werkkrachten	487	90,11	374	133,04	286	74,19
Misbruik van vertrouwen	55	14,40	33	18,14	61	58,09
Illegale handel in wapens, goederen en koopwaren	404	90,28	172	55,82	162	45,55
Oplichting	965	125,33	761	47,67	428	38,03
Misdrijf i.v.m. staat faillissement	285	70,28	230	40,65	138	32,72
Misbruik van vennootschapsgoederen	456	86,00	370	61,33	160	25,73
Illegale drughandel	422	25,11	334	43,56	155	16,49
Mensenhandel	290	23,60	108	19,13	100	15,06
Terrorisme en financiering van terrorisme, met inbegrip van financiering van proliferatie	154	9,21	406	16,07	350	10,55
Exploitatie van prostitutie	569	10,43	114	6,90	126	9,62
Verlenen van beleggingsdiensten, diensten van valutahandel of van geldoverdracht zonder vergunning	13	5,23	2	0,36	46	4,47
Diefstal of afpersing	108	1,53	63	1,19	31	1,84
Fraude ten nadele van de financiële belangen van de E.U.	4	3,11	3	0,13	2	-
Ernstige milieucriminaliteit	3	1,05	-	-	-	-
Andere	117	0,30	33	3,03	6	2,01
Totaal	5.183	1.687,23	3.646	1.064,13	2.577	1.285,7

⁽¹⁾ Bedragen in miljoen EUR.

⁽²⁾ In 2016, werden door de CFI twee belangrijke dossiers doorgemeld met hoger bedragen

3.4. Nationaliteit van de belangrijkste betrokkene in de doorgemelde dossiers

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer volgens de nationaliteit van de belangrijkste betrokkene in de doorgemelde dossiers in 2014, 2015 en 2016.

Nationaliteit	2014	2015	2016	% 2016
Belgische	607	479	498	59,93
Nederlandse	47	56	30	3,61
Franse	59	52	30	3,61
Marokkaanse	17	20	23	2,77
Portugese	22	17	18	2,17
Turkse	16	19	17	2,05
Braziliaanse	21	26	14	1,68
Italiaanse	12	11	13	1,57
Roemeense	39	19	12	1,45
Ivoriaanse	-	33	10	1,20
Bulgaarse	23	7	10	1,20
Russische	4	6	10	1,20
Nigeriaanse	6	12	9	1,08
Congolese (DRC)	12	5	7	0,84
Kameroense	10	5	4	0,48
Ghanese	-	10	3	0,36
Britse	11	9	3	0,36
Poolse	10	6	3	0,36
Hongaarse	4	6	1	0,12
Albanese	14	6	0	0
Beninse	-	5	0	0
Andere	197	77	116	13,96
Totaal	1.131	992	831	100

3.5. Verblijfplaats van de belangrijkste betrokkene

Onderstaande tabellen geven de verdeling weer volgens verblijfplaats van de belangrijkste betrokkene in de dossiers doorgemeld in 2016⁴⁶. Deze tabellen zijn bedoeld om de melders te helpen bij de toepassing van de wettelijk opgelegde waakzaamheidsmaatregelen toe te passen.

3.5.1. Verblijfplaats in België

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer van de 694 doorgemelde dossiers waarbij de belangrijkste betrokkene zijn verblijfplaats had in België.

	Aantal dossiers	%
Brussel	284	40,92
Antwerpen	103	14,84
Henegouwen	67	9,65
Oost-Vlaanderen	61	8,79
Vlaams-Brabant	12	1,73
West-Vlaanderen	39	5,62
Luik	54	7,78
Limburg	33	4,76
Namen	18	2,59
Waals-Brabant	19	2,74
Luxemburg	4	0,58
Totaal	694	100

⁴⁶ In deze tabellen zijn de verzoeken van buitenlandse meldpunten en de verrichtingen via het internet niet vervat.

3.5.2. Verblijfplaats in het buitenland

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer van de 136 doorgemelde dossiers in 2016 waarbij de belangrijkste betrokkene zijn verblijfplaats had in het buitenland.

Land van verblijf	van 01/01/16 tot 31/12/16	%
Ivoorkust	23	16,91
Frankrijk	18	13,24
Nigeria	12	8,82
Nederland	8	5,88
Luxemburg	8	5,88
Tunesië	6	4,41
Roemenië	5	3,68
Spanje	5	3,68
Ghana	4	2,94
Mali	4	2,94
Burkina Faso	3	2,21
Marokko	3	2,21
Onbekend	3	2,21
Portugal	3	2,21
Turkije	3	2,21
Verenigd Koninkrijk	3	2,21
Benin	2	1,47
Bulgarije	2	1,47
Democratische Republiek Congo	2	1,47
India	2	1,47
Polen	2	1,47
Verenigde Arabische Emiraten	2	1,47
Andere	13	9,54
Totaal	136	100

4. INTERNATIONALE SAMENWERKING

Zoals de statistieken hieronder aantonen, bevroeg de CFI ook dit jaar stelselmatig het buitenland en ontving ze meerdere verzoeken van buitenlandse meldpunten.

De operationele samenwerking met het buitenland geschiedt in de regel op grond van samenwerkingsovereenkomsten tussen de verschillende meldpunten (*Memorandum Of Understanding* of MOU). Meldpunten, waarmee geen MOU bestaat, worden ook bevroegd wanneer dit operationeel nuttig is en voor zover de uitgewisselde inlichtingen beschermd zijn door een strikte vertrouwelijkheid. Het is belangrijk te benadrukken dat de uitwisseling van gegevens steeds beveiligd gebeurt. De meegedeelde informatie mag nooit zonder voorafgaande toestemming van het verstreckende meldpunt verder worden gebruikt en de toestemming wordt enkel verleend op grond van wederkerigheid.

Onderstaande cijfers met betrekking tot de ontvangen en de verzonden buitenlandse verzoeken omvatten niet alleen de gewone verzoeken tot opzoekingen, maar ook spontane uitwisselingen van informatie. Er is sprake van spontane uitwisseling van informatie wanneer de CFI een buitenlands meldpunt op de hoogte brengt dat een dossier werd doorgemeld en dat er bindingen werden vastgesteld met het land van dit buitenlands meldpunt, zelfs als de CFI vooraf geen gegevens wisselde met dit meldpunt. Omgekeerd ontving de CFI van bepaalde buitenlandse meldpunten soms ook spontane informatie over betrokkenen met adres in België.

De CFI ontving en behandelde in 2016 2.028 verzoeken tot bijstand van buitenlandse meldpunten.

	Datum MOU	Aantal
Verenigde Staten	8/07/1994	1.022
Luxemburg	22/04/1999	413
Nederland	29/06/1995	138
Australië	13/06/1997	120
Frankrijk	01/02/1994	83
Rusland	12/12/2002	18
Verenigd Koninkrijk	24/05/1996	18
Zwitserland	16/07/1999	15
Jersey	14/07/2000	13
Spanje	16/12/1996	12
Guernsey	27/09/2000	10
Italië	15/05/1998	9
Tsjechië	17/11/1997	9
Duitsland	19/12/2000	7
Polen	20/03/2002	7
Bulgarije	02/03/1999	6
Canada	02/01/2003	6
Cyprus	09/10/1998	6
Democratische Republiek Congo	27/09/2011	6
Hongarije	18/01/2000	6
Nepal	-	5
Singapore	07/09/2001	5

Gibraltar	17/10/2000	4
Malta	23/01/2003	4
Mauritius	14/11/2005	4
Oekraïne	19/09/2003	4
Seychellen	-	4
Bangladesh	03/06/2014	3
Israël	28/06/2002	3
Kameroen	-	3
Mali	12/08/2010	3
Portugal	05/03/1999	3
Roemenië	27/11/2000	3
Anguilla	-	2
Argentinië	24/06/2004	2
Filipijnen	02/02/2012	2
Ghana	08/09/2015	2
Letland	27/07/1999	2
Madagaskar	02/10/2012	2
Monaco	02/10/2000	2
Senegal	21/11/2005	2
Tunesië	05/05/2011	2
Turkije	01/05/2012	2
Verenigde Arabische Emiraten	26/05/2009	2
Nigeria	-	1
Georgië	08/08/2005	1
Oostenrijk	17/10/2000	1
Slovenië	17/10/2000	1
Litouwen	18/10/1999	1
Andorra	10/07/2002	1
Slovakije	06/06/2000	1
Zuid-Afrika	29/07/2003	1
Albanië	-	1
Aruba	14/06/2004	1
Saoedi-Arabië	-	1
Costa Rica	-	1
Denemarken	30/03/1998	1
Finland	29/10/1998	1
Ierland	17/10/2000	1
IJsland	09/06/1995	1
Griekenland	08/10/1999	1
Guatemala	03/02/2003	1

Man	-	1
Japan	27/06/2003	1
Kazachstan	-	1
Kirgizië	02/02/2016	1
Libanon	10/09/2002	1
Macedonië	21/10/2008	1
Maleisië	-	1
Moldavië	07/12/2007	1
Monténégro	-	1
Niger	-	1
Panama	03/05/2001	1
Samoa	-	1
Tanzania	-	1
Tsjaad	-	1
Thailand	24/04/2002	1
Trinidad en Tobago	-	1
Totaal		2.028

In 2016 verstuurde de CFI 1.083 verzoeken om inlichtingen naar buitenlandse meldpunten.

	Datum MOU	Aantal
Frankrijk	01/02/1994	223
Nederland	29/06/1995	165
Luxemburg	22/04/1999	71
Duitsland	19/12/2000	70
Verenigd Koninkrijk	24/05/1996	61
Spanje	16/12/1996	38
Italië	15/05/1998	27
Hongkong	21/12/1998	25
Verenigde Staten	08/07/1994	21
Zwitserland	16/07/1999	19
Roemenië	27/11/2000	17
Bulgarije	02/03/1999	16
Verenigde Arabische Emiraten	26/05/2009	16
Polen	20/03/2002	15
China	05/11/2008	14
Panama	03/05/2001	14
Marokko	26/08/2010	13
Britse Maagdeneilanden	02/02/2001	12
Israël	28/06/2002	12
Rusland	12/12/2002	11

Griekenland	08/10/1999	10
Turkije	04/05/2012	10
Hongarije	18/01/2000	9
DRC	27/09/2011	7
Libanon	10/09/2002	7
Monaco	02/10/2000	7
Oekraïne	19/09/2003	7
Portugal	05/03/1999	7
Slovakije	06/06/2000	7
Cyprus	09/10/1998	6
Kroatië	25/01/1999	6
Ierland	17/10/2000	5
Kazachstan	-	5
Zweden	22/03/1996	5
Albanië	-	4
Canada	02/01/2003	4
Denemarken	30/03/1998	4
India	-	4
Liechtenstein	15/03/2002	4
Singapore	07/09/2001	4
Thailand	24/04/2002	4
Algerije	27/04/2010	3
Australië	23/06/1997	3
Brazilië	23/07/1999	3
Finland	29/10/1998	3
Kaaimaneilanden	-	3
Letland	27/07/1999	3
Litouwen	18/10/1999	3
Noorwegen	07/06/1995	3
Servië	20/02/2004	3
Tsjechië	17/11/1997	3
Zuid-Afrika	29/07/2003	3
Zuid-Korea	11/02/2002	3
Andorra	10/07/2002	2
Bahama's	30/11/2001	2
Colombia	06/06/2002	2
Estland	20/11/2000	2
Filipijnen	02/02/2012	2
Georgië	08/08/2005	2
Gibraltar	17/10/2000	2

Jordanië	15/06/2014	2
Kameroen	-	2
Macedonië	21/10/2008	2
Malta	23/01/2003	2
Man	-	2
Qatar	-	2
Seychellen	26/09/2016	2
Slovenië	23/06/1997	2
Tunesië	05/05/2011	2
Argentinië	24/06/2004	1
Bahrein	-	1
Belize	-	1
Benin	15/10/2010	1
Bermuda	30/06/2005	1
Curaçao	07/06/2002	1
Dominica	-	1
Egypte	-	1
Gabon	-	1
Guernsey	27/09/2000	1
IJsland	-	1
Indonesië	01/02/2005	1
Kenia	-	1
Madagaskar	02/10/2012	1
Maleisië	-	1
Marshalleilanden	-	1
Mauritius	14/11/2005	1
Mexico	27/01/2000	1
Moldavië	07/12/2007	1
Namibië	-	1
Nieuw-Zeeland	-	1
Oostenrijk	17/10/2000	1
Peru	07/10/2005	1
Saint Kitts en Nevis	-	1
Saoedi-Arabië	-	1
Uruguay	-	1
Vanuatu	-	1
Venezuela	06/08/2003	1
Wit-Rusland	-	1
TOTAAL		1.083

De internationale strijd tegen het witwassen van geld en financiering van terrorisme heeft baat bij een sterke en effectieve gezamenlijke Europese aanpak. Een nauwe samenwerking tussen de EU-FIU's is bijgevolg van bijzonder belang. Momenteel gebruiken de meldpunten van de Europese Unie, waaronder de CFI, het FIU.NET als een instrument voor de uitwisseling van operationele data.

5. GERECHTELIJK GEVOLG

5.1 Verdeling per parket van de tussen 01/01/2012 en 31/12/2016 doorgemelde dossiers en het door de gerechtelijke overheden gegeven gevolg⁴⁷

	Totaal	%	Ver.	Vrij	VCR	GO	BV	Over	ZG	VO
Brussel	2.290	32,75	82	-	15	55	1	19	1.191	927
Antwerpen	1.129	16,15	106	1	10	32	1	2	408	569
Antwerpen	870	12,44	97	-	6	26	1	1	328	411
Mechelen	111	1,59	2	1	-	3	-	-	6	99
Turnhout	148	2,12	7	-	4	3	-	1	74	59
Henegouwen	674	9,64	14	-	3	15	-	5	71	566
Charleroi	307	4,39	6	-	-	4	-	2	25	270
Bergen	217	3,10	4	-	-	8	-	-	25	180
Doornik	150	2,15	4	-	3	3	-	3	21	116
Oost-Vlaanderen	657	9,40	28	-	7	11	1	1	205	404
Dendermonde	233	3,33	5	-	2	6	-	-	45	175
Gent	358	5,12	22	-	5	4	1	1	139	186
Oudenaarde	66	0,94	1	-	-	1	-	-	21	43
West-Vlaanderen	410	5,86	9	-	12	13	-	4	107	265
Brugge	200	2,86	3	-	8	7	-	-	38	144
Ieper	29	0,41	3	-	1	-	-	-	2	23
Kortrijk	144	2,06	2	-	2	4	-	3	59	74
Veurne	37	0,53	1	-	1	2	-	1	8	24
Luik	426	6,09	26	-	1	21	-	2	139	237
Hoei	29	0,41	3	-	-	1	-	-	10	15
Luik	337	4,82	23	-	1	17	-	2	106	188
Verviers	60	0,86	-	-	-	3	-	-	23	34
Limburg	343	4,91	7	-	6	10	-	-	124	196
Hasselt	189	2,70	6	-	3	3	-	-	94	83
Tongeren	154	2,20	1	-	3	7	-	-	30	113
Federaal parket	333	4,76	8	-	2	7	-	2	47	267
Namen	176	2,52	1	1	1	9	-	-	25	139
Dinant	35	0,50	-	-	-	4	-	-	9	22
Namen	141	2,02	1	1	1	5	-	-	16	117
Waals-Brabant	153	2,19	-	-	1	1	-	-	18	133
Leuven	143	2,05	2	-	1	1	1	1	16	121
Luxemburg	122	1,74	1	-	-	-	1	-	44	76
Aarlen	105	1,50	1	-	1	6	-	1	13	83
Marche-en-Famenne	55	0,79	-	-	-	-	-	1	9	45
Neufchâteau	24	0,34	-	-	1	5	-	-	-	18
Waals-Brabant	26	0,37	1	-	-	1	-	-	4	20
Eupen	31	0,44	-	-	1	-	-	5	9	16
	6.992	100	285	2	61	181	5	42	2.417	3.999

Legende:

Ver : Veroordeling

Vrij : Vrijspraak

VCR : Verwijzing naar correctionele rechtbank

GO : Gerechtelijk onderzoek

BV : Buitenvervolginstelling

Over : Dossiers door de Belgische gerechtelijke overheden overgemaakt aan een buitenlandse gerechtelijke overheid

ZG : Zonder gevolg na vooronderzoek door het parket

VO : Vooronderzoek

⁴⁷ Deze tabel werd opgesteld aan de hand van informatie en afschriften die op 15/01/2016 in het bezit van de CFI waren en die overeenkomstig artikel 33 § 6 aan de CFI werden meegedeeld.

5.2 Gerechtiglijk gevolg – boetes en verbeurdverklaringen

Onderstaande tabel⁴⁸ geeft de verdeling weer van de boetes en verbeurdverklaringen uitgesproken door rechtbanken en hoven per parket (bedragen in EUR) in de dossiers die de afgelopen 5 jaar (2012 tot 2016) werden doorgemeld en waarover de CFI werd ingelicht. Bij de analyse van deze cijfers dient echter rekening te worden gehouden met het feit dat voor een beduidend aantal dossiers het onderzoek langer dan vijf jaar in beslag kan nemen. Dit is onder meer het geval bij dossiers die verband houden met economische en financiële criminaliteit, die meer dan 50 % van de doorgemelde dossiers uitmaken. Ook zijn nog niet alle veroordelingen in kracht van gewijsde.

	Boetes 2012 tot 2016	Verbeurdverklaringen 2012 tot 2016	Totaal
Brussel	€ 5.032.307	€ 68.371.198	€ 73.403.505
Antwerpen	€ 1.620.461	€ 91.856.320	€ 93.476.781
Antwerpen	€ 1.439.261	€ 78.651.005	€ 80.090.266
Turnhout	€ 146.875	€ 13.205.315	€ 13.352.190
Mechelen	€ 34.325		€ 34.325
Henegouwen	€ 408.852	€ 31.947.812	€ 32.356.664
Bergen	€ 156.302	€ 30.573.232	€ 30.729.534
Doornik	€ 124.750	€ 1.152.870	€ 1.277.620
Charleroi	€ 127.800	€ 221.710	€ 349.510
Oost-Vlaanderen	€ 1.749.081	€ 21.059.954	€ 22.809.035
Gent	€ 1.609.681	€ 18.511.069	€ 20.120.750
Dendermonde	€ 139.400	€ 2.541.235	€ 2.680.635
Oudenaarde	-	€ 7.650	€ 7.650
West-Vlaanderen	€ 148.550	€ 12.496.383	€ 12.644.933
Brugge	€ 143.050	€ 11.966.964	€ 12.110.014
Veurne	€ 5.500	€ 529.419	€ 534.919
Limburg	€ 482.245	€ 6.573.774	€ 7.056.019
Hasselt	€ 195.250	€ 3.853.644	€ 4.048.894
Tongeren	€ 286.995	€ 2.720.130	€ 3.007.125
Luik	€ 118.800	€ 1.668.483	€ 1.787.283
Luik	€ 102.800	€ 1.668.483	€ 1.771.283
Hoei	€ 16.000	-	€ 16.000
Verviers	-	-	€ 0
Namen	€ 18.750	€ 756.600	€ 775.350
Namen	€ 7.250	€ 723.900	€ 731.150
Dinant	€ 11.500	€ 32.700	€ 44.200
Waals-Brabant	€ 52.575	€ 502.900	€ 555.475
Leuven	€ 145.840	€ 174.650	€ 320.490

⁴⁸ Deze tabel werd opgesteld aan de hand van informatie en afschriften die op 15/01/2016 in het bezit van de CFI waren en die overeenkomstig artikel 33 § 6 aan de CFI werden meegedeeld.

Luxemburg	€ 22.000	-	€ 22.000
Marche-en-Famenne	€ 22.000	-	€ 22.000
Totaal	€ 9.799.461	€ 235.408.074	€ 245.207.535

CEL VOOR FINANCIËLE INFORMATIEVERWERKING

Gulden Vlieslaan 55, bus 1 – 1060 Brussel

Telefoon: 02/533.72.11 - Fax: 02/533.72.00

E-mail: info@ctif-cfi.be

Internet: www.ctif-cfi.be

Verantwoordelijke uitgever:

Philippe de KOSTER

Gulden Vlieslaan 55, bus 1 – 1060 Brussel

U kunt bijkomende informatie over dit document en uitleg bij de cijfers en statistieken schriftelijk aanvragen per e-mail (info@ctif-cfi.be).